

දිඹුලාගල වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යයන ස්වරූපය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් : දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළුකාන සහ මිල්ලාන ගම්මාන ඇසුරෙනි.

¹ආර් ඒ ඩී ප්‍රියංකා විරසේකර

²එච් එම් බුද්ධික හේරත්

¹²භාෂා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා සබරගමුව විශ්වවිද්‍යාලය
priyanka@ssl.sab.ac.lk

Article Info

Article history:

Received :15.08.2022

Accepted: 20.12.2022

Available Online

ප්‍රමුඛ පද :

අභිවාර විධි
ආදිවාසී ජනයා
වැදි ජනයා
සමාජ නවීකරණය

Indigenous people
Veddas
Modernization
Rituals

සාරාංශය

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙසෙන ආදිවාසී ජන කොට්ඨාසයක් වන වැදි ජනයාට බලංගොඩ මානවයා සමඟ සෘජු සම්බන්ධතාවක් ඇති බව මානව විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ මගින් පෙන්වා දී ඇත. දහනම වන සියවසයේ ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයේ නවීකරණය හා බැඳුණු නාගරික සංස්කෘතික ක්‍රියාවලිය හමුවේ වනය ඇතුළු සිය සාම්ප්‍රදායික නිජ බිම අහිමි වන වැදි ජනයා සිය පැවැත්ම උදෙසා කුඩා කණ්ඩායම් ලෙස ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශවලට සංක්‍රමණය වූහ. මෙලෙස සංක්‍රමණය වූ වැදි ජනයාගෙන් පිරිසක් දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළුකාන, සහ මිල්ලාන යන ප්‍රදේශවල දීර්ඝ කලක සිට වාසය කරති. මේ වන විට ඔවුහු සිය මුතුන් මිත්තන්ගේ මූලයන් සමඟ වන ඓතිහාසික බැඳීම සහ තම වැදිකම ප්‍රදර්ශනය කරන සමාජ සංස්කෘතික ලක්ෂණවලින් ඉතා සිසුයෙන් ඇත් වෙමින් සිටිති. මෙම ප්‍රදේශවල ව්‍යාප්ත සිංහල හා දෙමළ අධිපති සංස්කෘතික බලයෙහි ප්‍රබලත්වය අභියස මොවුන්ගෙන් පිරිසක් සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතික අනන්‍යතා දෙසටත්, තවත් පිරිසක් දෙමළ සංස්කෘතික අනන්‍යතා දෙසටත් සංක්‍රමණය වී ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. ගුණාත්මක පර්යේෂණයක් වන මෙම අධ්‍යයනයට සහභාගීත්ව නිරීක්ෂණය සහ සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් ප්‍රාථමික දත්ත ලබා ගන්නා ලදී. අප්‍රකාශිත මූලාශ්‍රය ලෙස අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයේ වැදි ජනතාව අතර ප්‍රචලිත ජන කවි, ජනශ්‍රැති සහ ජන කතා භාවිත කෙරිණි. ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ලෙස වැදි ජනයා පිළිබඳ ලිය වී ඇති ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ, ලිපි ලේඛන භාවිත කෙරිණි.

There is substantial anthropological evidence to prove that Sri Lankan *Vedda* people have their direct roots in *Balangoda Man*. Along with the urbanization of Sri Lanka in the 19th century, *Veddas* lost their traditional hunter gatherer forest lands and they started to move to other parts of the country for their survival. Several groups of such migrants live in Pahala Yakkure, Dalukaana and Millaana areas of Dimbulagala divisional secretariat for a long time. As at present, they are deviating from their roots and the sociocultural characteristics of *Veddas*. Owing to the influence of Sinhala or Tamil majority communities of these areas, they are either adopting the cultural attributes of either Buddhist or Hinduist principles. The present study has adopted a qualitative approach and the primary data were collected through interviews. Folktales and folk ballads popular among the *Vedda* people were also used as

data for this study. Books and research articles written on Vedda people were used as secondary data.



හැඳින්වීම

වැදි ජනයා ශ්‍රී ලංකාවේ වෙසෙන ආදිවාසී ජන කොට්ඨාස අතරින් එක් ජන කොට්ඨාසයකි. විජයාගමනයට පෙර සිට මොවුන් ශ්‍රී ලංකාවේ වාසය කර ඇති බව මානව විද්‍යාත්මක සහ පුරා විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ මගින් හෙළි වී ඇත (Deraniyagala: 1972). ආර්ය වංශික විජය කුමරු සහ කුවේණිය නම් යක්ෂ ගෝත්‍රික කුමරියට දාව උපන් 'පීවහන්ත' සහ 'දිසාලා' නම් දෙදරුවන්ගෙන් බිහි වන 'පුලින්ද' ලෙස හැඳින්වෙන ජන කොට්ඨාසයකින් වැදි ජනයාගේ සම්භවය සිදු වූ බව මහාවංශයෙහි දක්වා ඇත (අමරවංශ හිමි, 1994). වැදි ජනයාගේ සම්භවය පිළිබඳ මහාවංශයේ සඳහන් මෙම පුරාවෘත්තය ප්‍රතික්ෂේප කරන වැදි ජනයා තමන් ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ ලක්දිව විසූ යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන්ගෙන් පැවත එන ජන කොට්ඨාසයක් ලෙස පිළිගනිති. කුවේණියගේ මරණින් පසු සබරගමුවේ සමන්ත කුටිය හෙවත් සමනොළ කන්ද පෙදෙසට පළා යන කුවේණියගේ දෙදරුවන්ට රැකවරණය තමන් විසින් ලබා දුන් බව වැදි ජනයාගේ පිළිගැනීම යි. කෙසේ වුව ද වැදි ජනයා මධ්‍ය ශිලා යුගයේ විසූ සතුන් දඩයම් කොට ආහාර එකතු කරමින් පීවන් වූ ආදිවාසී ජන කොට්ඨාසයකින් පැවත එන්නන් බව ඔවුන් පිළිබඳ සිදු කළ මානව විද්‍යාත්මක සහ පුරා විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ මගින් සනාථ වී ඇත. 'වන්තියලැත්තන්' ලෙස තමන් හඳුන්වා ගනු ලබන වැදි ජනයාගේ සමස්ත ජීවන රටාව ම සකස් වී ඇත්තේ සත්ත්ව ශාකවලින් සැදුම් ලත් වනය ආශ්‍රිතව ය. දඩයම් නියැලෙමින් ආහාර එක් රැස් කරන ජන සමූහයක් වන මොවුන් කාලීන ව වාසස්ථාන වෙනස් කරමින් සංක්‍රමණික ජීවිතයක් ගත කළ බැව් වැදි ජනයාගේ විකාශනය පිළිබඳ අධ්‍යයනයේ දී පැහැදිලි වෙයි. ස්වභාවයෙන් ම මොවුන් විශාල කණ්ඩායම් ලෙස නොපැතිරෙන අතර එක් කණ්ඩායමක්, නාෂ්ටික පවුල හෝ සීමිත විස්තෘත පවුල් කිහිපයක එකතුවෙන් සෑදෙයි. ස්වාභාවික පරිසර පද්ධතිය හා සෘජුව ම බද්ධ වී ඇති සරල ජීවන රටාවකට හුරු වී ඇති වැදි ජනයාගේ පැවැත්ම සහ පැතිරීම මී පැණි, දඩමස්, තිරුවානා, කහඳ වැනි විශේෂ ශිලා වර්ග, සත්ත්ව සම් ආදී ස්වාභාවික සම්පත්වල ප්‍රමාණය අනුව තීරණය වෙයි. මෙලෙස ස්වභාවික පරිසර හා බැඳුණු සරල තාක්ෂණ භාවිතය, සුබෝපහෝගී භාණ්ඩ කෙරෙහි යොමු නොවූ සරල ජීවන රටාවකට හුරු වී සිටි වැදි ජනයා දහනව වන සියවසයේ සිට මෙරට සිදු වූ නාගරික සංස්කෘතියේ නවීකරණය හමුවේ සිය උරුමයන් අහිමි වූ හුදකලා ජන කොට්ඨාසයක් බවට වර්තමානයේ පත් ව ඇත.

නූතන සමාජයෙහි දැකිය හැකි සමාජ වෙනසෙහි පුළුල් ස්වරූපය නවීකරණ ක්‍රියාවලිය ලෙස හඳුනා ගත හැකි ය. පරිණාමයට ලක්වීම නිසා සමාජයෙහි නිරන්තරයෙන් ම නව ස්වරූප ගොඩ නැගෙයි. ආදිවාසීන්ගේ සංස්කෘතික පරිණාමය අතීතයේ සිට ම ක්‍රමයෙන් සිදු වී ඇති බවත් වර්තමානය වන විට වඩාත් වේගයෙන් සිදු වන බවත් දැකිය හැකිය. එහි දී සමාජ ජීවිතයට සෘජුව ම බලපාන ප්‍රධානතම සංරචකයන් කිහිපයක් ඇත. ඉන් ප්‍රමුඛ වනුයේ නව තාක්ෂණයේ බලපෑම මත සිදු වන යාන්ත්‍රිකරණ ක්‍රියාවලිය යි. ඒ අනුව වැදි ජනයා පිළිබඳ ව පර්යේෂණ සිදු කළ වෛද්‍ය ස්පිටල් මහතා මේ සම්බන්ධ ව දැක් වූ අදහස වන්නේ දැනිගල සහ බිම්තැන්න යන ප්‍රදේශවල වනගත ව වෙසෙන වැද්දන් ද දැන් වේගයෙන් ගම්වැද්දන්ගේ තත්ත්වයට පත් වේගෙන එන බව පිළිගත යුතු බව ය (Spittle, 1944). එසේ ම ලංකාවේ ආදිවාසී ගම්මාන නිරීක්ෂණය කළ සෙලින්මාන් ප්‍රකාශ කළේ වැදි ජනයාට වර්ගය පිළිබඳ

දැනුම හා යකුන් පිදීම හැරුණු කොට සෙසු සියලු සිරිත් විරිත් ඔවුන් කෙරෙන් ගිලිහී ගොස් ඇති බව ය (Seligmann, 1911).

මෙලෙස නවීකරණය හා බැඳුණු සංස්කෘතික විපර්යාස ක්‍රියාවලිය හමුවේ සිය සම්ප්‍රදායික නිජ භූමි අභිමි වන වැදි ජනයා සිය පැවැත්ම උදෙසා කණ්ඩායම් වශයෙන් ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශවලට සංක්‍රමණය වන්නට වූහ. ඒ අය අතරින් පිරිසක් ලංකාවේ ඊසාන දිසාවට විහිදුණු මොණරාගල, බදුල්ල, පොළොන්නරුව, අම්පාර, මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්ක ආශ්‍රිතව ද තවත් පිරිසක් අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කය සහ ගිණිකොන දිග සිට ඊසාන දිග දක්වා විහිදුණු මුහුදුබඩ තීරයේ ත්‍රිකුණාමලය, වාලච්චෙනෙයි දක්වා ව්‍යාප්ත වූහ. මෙයින් පිරිසක් රජය විසින් වර්ෂ 1977 ක්‍රියාත්මක කරන ලද මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය යටතේ ඉදි කෙරුණු 'මහවැලි සී කලාප' ජනපදවල පදිංචි කර විය. සිය සුපුරුදු වනය අභිමි වන දඩයමේ නියැලී ආහාර රැස් කිරීම සිය ප්‍රමුඛ ජීවිකාව කරගත් ආදිවාසී ජන සමූහයක් වූ වැදි ජනයා තමන් මුහුණ දුන් මෙම සමාජ සංස්කෘතික විපර්යාස හමුවේ සිය සුපුරුදු වන සතුන් දඩයම පසෙක ලා හේන් ගොවිතැන, මසුන් ඇල්ලීම වැනි ජීවිකා වෘත්තීන්වල නියලෙන්නට වූහ. හෙන්රි පාකර් (1909) විසින් ගම්වැද්දන් ලෙස හඳුන්වන මොවුන් ශ්‍රී ලංකාවේ ඊසාන දිසාවට විහිදුණු මොණරාගල, බදුල්ල, පොළොන්නරුව, අම්පාර, මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්ක සහ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කය ආශ්‍රිතව දිවි ගෙවනු ලබයි. මුහුදු වැද්දන් ලෙස වර්තමානයේ හඳුන්වන ලංකාවේ ගිණිකොණ දිග සිට ඊසාන දිග දක්වා විහිදුණු මුහුදුබඩ තීරයේ ත්‍රිකුණාමලය, වාලච්චෙනෙයි දක්වා සංක්‍රමණය වී ව්‍යාප්ත වූ වැදි ජනයා වර්තමානයේ සිය ජීවිකාව ලෙස මසුන් ඇල්ලීමෙහි නිරත වෙමින්, දෙමළ බස කථා කරමින්, දෙමළ ජනයාගෙන් වෙන්කොට හඳුනා ගැනීමට අසීරු තරමට දෙමළ සංස්කෘතියට අනුගත වෙමින් දිවි ගෙවති. ඔවුන් ආදිවාසී වැදි ජනයාගෙන් පැවත එන්නන් ලෙස පිළිගත්ත ද පාරම්පරික වැදි ජන සංස්කෘතික උරුමයන් කිසිවක් මේ වන විට ඔවුන්ගෙන් විද්‍යමාන නොවේ.

මෙම ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යයනයේ දී විමර්ශනයට ලක් වන්නේ මෑතකාලීන ව ප්‍රාමාණික අධ්‍යයනයකින් යාවත්කාලීන නොවූණු දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මාන ත්‍රිත්වයෙහි වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල වර්තමාන ස්වරූපය යි. ශුණාත්මක පර්යේෂණයක් වන මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ පොළොන්නරුව දිස්ත්‍රික්කයේ දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මානවල වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල වර්තමාන ස්වරූපය කෙබඳු ද ? යන්න යි.

සාහිත්‍ය විමර්ශනය

මෙම අධ්‍යයනයට ශ්‍රී ලංකාවේ වැදි ජනයා පිළිබඳ පර්යේෂණ පාදක කර ප්‍රකාශිත ප්‍රමුඛ මානව විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ ග්‍රන්ථයක් වන සී. පී. සෙලිග්මාන්ගේ 'The Veddhas' (1911) ග්‍රන්ථය ඇතුළු වැදි ජනයා පිළිබඳ පර්යේෂණ පාදක කර ගත් යාවත්කාලීන මානව විද්‍යාත්මක ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ, සගරා, අන්තර්ජාල ශාස්ත්‍රීය ලිපි ලේඛන රැසක් සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය ලෙස භාවිත කෙරිණි. එමෙන් ම දිඹුලාගල ප්‍රදේශය ආශ්‍රිත ඓතිහාසික තොරතුරු මෙන් ම ආදිවාසී ජනතාවගේ ජීවන තොරතුරු පාදක කර ගෙන ලියැවුණු ඓතිහාසික ග්‍රන්ථ, පුරා විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ ලිපි සහ ග්‍රන්ථ රැසක් සාහිත්‍ය විමර්ශනය ලෙස භාවිත කෙරිණි. අනුජන ඉතිහාස සම්ප්‍රදාය සහ ප්‍රභූවාදී ඉතිහාස සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ මෙන් ම ශ්‍රී ලාංකේය ආදිවාසී ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ ආගමික විශ්වාස පිළිබඳ රචිත ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ සහ ලිපි ලේඛන ද මෙම පර්යේෂණයේ දී විමර්ශනය කෙරිණි. එමෙන් ම ආදිවාසීන් පිළිබඳ යාවත්කාලීන තතු සම්පාදනය කරන මානව වංශ අධ්‍යයන වාර්තාව ලෙස දළකාන, මිල්ලාන සහ ගිනිදමන ආදිවාසීන් පිළිබඳ මානව වංශ අධ්‍යයන වාර්තාව සහ ඓතිහාසික දිඹුලාගල හා තදාශ්‍රිත ආදිවාසී ජන සමාජ නැමති වාර්තා මෙම අධ්‍යයනයේ දී භාවිත වූ විශේෂිත සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයන් ය. පහළ යක්කුරේ, දළකාන, මිල්ලාන යන ආදිවාසී ගම්මානවල ජනතාවගේ අභිචාර විධි සහ විශ්වාස සම්බන්ධයෙන් ඔවුන් අතර ප්‍රචලිත ජන කවි, ජනශ්‍රැති සහ ජනකතා අප්‍රකාශිත සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය ලෙස මෙම අධ්‍යයනයේ දී භාවිත කෙරිණි. සංස්කෘතිය සහ

දිඹුලාගල වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යයන ස්වරූපය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් : දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන ගම්මාන ඇසුරෙනි.

නවීකරණය යන සංකල්ප හඳුනා ගැනීම මෙම අධ්‍යයනයේ දී වැදගත් වන බැවින් ඒ පිළිබඳ ලියැවුණු පර්යේෂණ ලිපි සහ ග්‍රන්ථ රැසක් පර්යේෂණයේ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය ලෙස භාවිත කෙරිණි.

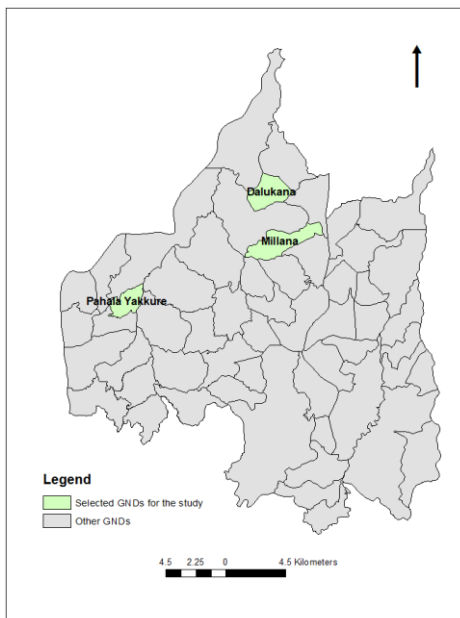
පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ගුණාත්මක පර්යේෂණයක් වන මෙම පර්යේෂණයේ අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රය වන්නේ දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මාන ත්‍රිත්වය යි. ශ්‍රී ලාංකේය ආදිවාසී ජනයාගේ ඉතිහාසය මෙන් ම ඔවුන්ගේ ආගමික අභිචාර විධි ඇතුළත් වන පාරලෝකික විශ්වාස හා වත්පිළිවෙත් පිළිබඳ අධ්‍යයනයේ දී මතුවන ගැටලුවක් වන්නේ ප්‍රභූවාදී ඓතිහාසික මූලාශ්‍රය ඒ සඳහා වැඩි අවධානයක් යොමු කර නොතිබීම යි. එනිසා මෙම ගැටලුව මග හරවා ගැනීමට විකල්ප මූලාශ්‍රය වෙත පිවිසිය යුතු විය. ඒ අනුව දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මාන තුනෙහි වෙසෙන වැදි ජනයා අතර ප්‍රචලිත ජන කවි, ජනශ්‍රැති සහ ජනකතා වැනි අප්‍රකාශිත මූලාශ්‍රය වෙත පිවිසෙමින් මෙම අධ්‍යයනය සිදු කෙරිණි. මෙහි දී අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයේ වෙසෙන වැදි ජනතාව සමග සිදු කළ ව්‍යුහගත නොවන සම්මුඛ සාකච්ඡා සහ සහභාගීත්ව නිරීක්ෂණ මගින් පර්යේෂණය සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රාථමික දත්ත ලබා ගැනිණි. ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ලෙස ආදිවාසී ජන ප්‍රජාවක් වන වැදි ජනයා පිළිබඳ මානව සහ සමාජ විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ පාදක කර ගත් ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ, සඟරා, අන්තර්ජාල ශාස්ත්‍රීය ලිපි ලේඛන සහ මානව වංශ අධ්‍යයන වාර්තා භාවිත කෙරිණි. පර්යේෂණයට අදාළ ගුණාත්මක දත්ත විශ්ලේෂණයේ දී විස්තරාත්මක විශ්ලේෂණය භාවිත කෙරිණි.

සාකච්ඡාව :

අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රය හැඳින්වීම :

දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ අධ්‍යයනය සඳහා තෝරා ගන්නා ලද ග්‍රාම නිලධාරී වසම් : පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන



මූලාශ්‍රය : මිනුම්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ ඩිජිටල් දත්ත, 2021 ඇසුරින් කර්තෘ විසින් සකසන ලදී.

දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය පොළොන්නරුව පරිපාලන දිස්ත්‍රික්කයට අයත් ය. උතුරින් මහවැලි ගංගාවෙන් ද, දකුණින් දෙහිඅත්තකණ්ඩිය ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයෙන් ද, බටහිරින් තමන්කඩුව ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයෙන් ද, නැගෙනහිරින් වැලිකන්ද ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයෙන් ද මායිම් ව පවතින දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය වර්ග කිලෝමීටර හයසිය හැත්තෑ තුනක භූමි ප්‍රදේශයක් පුරා ව්‍යාප්ත ව පවති යි (දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව, 2021:1). පොළොන්නරු දිස්ත්‍රික්කයට අදාළ ප්‍රදේශ පිළිබඳ විමර්ශනයේ දී පොළොන්නරු රට, ගංතලා රට, මීන්තේරි රට, තමන්කඩුව, එගොඩ පත්තුව හා මෙගොඩ පත්තුව යන ප්‍රදේශ පිළිබඳ කඩඉම් පොත්වල සඳහන් වන අතර ඒවායෙහි මෙගොඩ පත්තුව ලෙස සඳහන් වන්නේ මහවැලි ගංගාවෙන් මෙගොඩ භූමි ප්‍රදේශය යන අර්ථය ඇති දිඹුලාගල ප්‍රදේශය පිළිබඳව ය (අභයවර්ධන, 1978: 96, 97, 109, 213). තව ද දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය දෙමළ පත්තුව වශයෙන් ද හඳුන්වා තිබේ. මෙගොඩ පත්තුව වශයෙන් මෙන් ම දෙමළ පත්තුව වශයෙන් ද මෑත කාලීන ඉතිහාසයේ දී හඳුන්වන දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස බල ප්‍රදේශය ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසය හා සෘජු ව සම්බන්ධ වන ඓතිහාසික වටිනාකමක් ඇති ප්‍රදේශයක් වශයෙන් හඳුනා ගත හැකි ය. දිඹුලාගල කන්ද කේන්ද්‍ර කර ගත් දිඹුලාගල, ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසයේ වැදගත් ඓතිහාසික සිදුවීම් සිදු වූ සුවිශේෂ ඓතිහාසික ස්ථානයකි. ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසයේ ආදිතම යුගයේ සිට මධ්‍යතන අවධිය දක්වා වරින්වර ජනාවාස වූ ස්ථානයක් ලෙස හෝ බෞද්ධාගමික කටයුතු සහ හික්ෂු ආවාස වශයෙන් දිඹුලාගල පවතින්නට ඇත (Paranavitarna, 1960: 610). එහි දී දිඹුලාගල ශේෂ කන්ද කේන්ද්‍ර කරගෙන පූර්ව ඓතිහාසික යුගයේ දී ද මානව ජනාවාස පැවති බවට පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂ්‍ය හමු වී තිබේ. දිඹුලාගල ආශ්‍රිත ව අදින් වසර දෙදහස් හාර සියයක දෙදහස් හත් සියයක් අතර කාලයේ දී මානවයන් ජීවත් වූ බවට හමුවන පැරණිතම සාධකය ලෙස සොරිවිල සහ ගල්තලාව යන ස්ථානවලින් හමු වන මහාශිලා සුසාන භූමි සහ ජනාවාස දක්වීය හැකි ය (මාර්සිංහ, 2019: 62). පොළොන්නරු ඉතිහාසයේ සුවිශේෂ කඩඉමක් ලෙස දිඹුලාගල අවටින් හමු වන පූර්ව ඓතිහාසික යකඩ යුගයේ සාධක දැක්වීය හැකි ය. දිඹුලාගල පිළිබඳ පළමු සාහිත්‍යයමය සාධකය හමු වන්නේ පණ්ඩුකාභය පුරාවෘත්තයෙනි. එහි දී පණ්ඩුකාභය කුමාරයා සිය මාමාවරුන්ගෙන් ආරක්ෂා වීම සඳහා දිඹුලාගල ආසන්නයේ ගම්මානයක වාසය කළ බව මහාවංශයේ සඳහන් වේ (අමරවංශ හිමි, 1994 , පරි 10: ගාථා 46). මෙරටට බුදු දහම හඳුන්වා දීමෙන් අනතුරුව දිඹුලාගල බෞද්ධ භික්ෂූන් වාසය කරන ලද ස්ථානයක් බවට පත් ව තිබෙන්නට ඇති බව පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක මගින් මෙන් ම සාහිත්‍යයමය සාධක අනුව තහවුරු වේ. ආරම්භයේ දී භාවනායෝගී බෞද්ධ භික්ෂූන්වහන්සේ වාසය කළ දිඹුලාගල, පොළොන්නරු යුගය වන විට පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේලා වාසය කරන ලද විශාල ආගමික මධ්‍යස්ථානයක් බවට පත් ව තිබූ බව නිකාය සංග්‍රහයේ (අමරමෝලී, 1959: 22) මෙන් ම දිඹුලාගල මාරාවිදියේ සෙල්ලිපියේ ද සඳහන් වේ (Paranavitana: 1970). මහා පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය කාලයේ දී සිදු කරන ලද සංඝ සංශෝධනය සඳහා මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කර තිබෙන්නේ ද දිඹුලාගල විහාරවාසී මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ යි.

“ත්‍රිපිටකධර විශාරද වූ චිත්‍ය දන්නා වූ ස්ථවිර වංශයට අසභ්‍ය ප්‍රදීපායමාන වූ පැවිදිව

බොහෝ කල් ඇත්තා වූ මහාකාශ්‍යප නම් මහා ස්ථවිරයන් ප්‍රධාන කොට...” (අමරවංශ හිමි, 1994 , පරි.78: ගාථා 5-7).

මෙම පර්යේෂණයේ අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රය ලෙස තෝරා ගනු ලබන පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මාන ත්‍රිත්වය ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසයේ ඓතිහාසික වශයෙන් වැදගත් වන දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් ගම්මාන ය. ග්‍රාම නිලධාරී වසම් පනස් හයකින් සමන්විත දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ ගම්මාන අතරින් මෙම ගම්මාන තුන අධ්‍යයනය සඳහා විශේෂයෙන් ම තෝරා ගැනීමට හේතුව වන්නේ මෙම ගම්මාන ත්‍රිත්වය ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසය හා සම්බන්ධ වන ඓතිහාසික සුවිශේෂත්වයකින් යුත් ආදිවාසී ජන ප්‍රජාවක් වන වැදි ජනයා දීර්ඝ කාලයක සිට වාසය කරන ගම්මාන තුනක් වීම යි. මහාවංසයේ සඳහන් වන ආකාරයට දිඹුලාගල ප්‍රදේශයේ යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් වාසය කර තිබේ (බුද්ධදත්ත හිමි, 1959). ඉතිහාසයේ සඳහන් වන පරිදි වැදි ජනයා යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන්ගෙන් පැවත

එන්නෝ ය. මහාවංසයේ කුවේණිය ද යක්ෂ ගෝත්‍රික කාන්තාවක් ලෙස දක්වන අතර, යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් සම්බන්ධ තතු ඉතිහාසයේ විවිධ අවස්ථාවන්හි සඳහන් වෙයි. අනුරාධපුරය රාජධානිය බවට පත් කර ගත් පළමු රජතුමන් වන පණ්ඩුකාභය රජතුමන් කුමාර අවධියේ දී සිය මාමාවරුන්ගෙන් ආරක්ෂා වීම සඳහා දිඹුලාගල අවට ගම්මානයක සැඟ ව සිට තිබේ. තව ද පණ්ඩුකාභය රජතුමන් දිඹුලාගල තිඹිරියංගන විල අසල වාසය කළ ‘වේනියා’ නම් යක් වෙළඹ දමනය කර ඇයගේ ද සහය ඇති ව සිය මාමාවරුන්ට විරුද්ධ ව දිඹුලාගල අවට ප්‍රදේශයේ යුද්ධ සංවිධානයෙහි යෙදී තිබේ. ඒ අනුව වේනියා නැමති යක් වෙළඹ පිළිබඳ සඳහන් වීමෙන් යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් මෙකල දිඹුලාගල වාසය කරන්නට ඇති බවට වන විශ්වාසයක් පවතී යි. එලෙස ඓතිහාසික දිඹුලාගල යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් වාසය කළ ගම්මානය වර්තමාන යක්කුරේ ගම්මානය බවත්, එම යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන්ගෙන් පැවත එන ජනතාව යක්කුරේ ගම්මානයෙහි ජීවත් වන ජනයා බවත් ජනප්‍රවාදයේ සඳහන් වේ. තව ද අතීතයේ දී මෙම ප්‍රදේශය යක්ෂයන් වාසය කළ පුරය යන අර්ථයෙන් ‘යක්පුරය’ ලෙස හඳුන්වා ඇති බවත්, යක්පුරය පසු කාලීන ව යක්කුරේ වූ බවත් ජනප්‍රවාදයේ පවතී යි (වික්‍රමරත්න, පහළ යක්කුරේ). පණ්ඩුකාභය රජ විසින් වෙළඹකගේ වේසයෙන් සිටි වේනියා නම් යක්ෂ ගෝත්‍රික ස්ත්‍රීන් දමනය කළ තිඹිරියංගන විල අයත් වන්නේ ද මෙම යක්කුරේ ගම්මානයට යි. මෙම තොරතුරු අනුව පැහැදිලි වන්නේ යක්කුරේ ගම්මානය ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසයෙහි ඓතිහාසික වශයෙන් වැදගත් වන යක්ෂ ගෝත්‍රික ජනයා වාසය කළ ගම්මානයක් බව යි. මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය මගින් මෙම යක්කුරේ ගම්මානයෙහි විසූ ජනතාවට නව ඉඩම් ලබා දී තිබෙන අතර, ඒ අනුව පුරාණ ගම්මානයේ වාසය කළ ජනයා මේ වන විට පහළ යක්කුරේ ගම්මානයෙහි ජීවත් වෙති. පහළ යක්කුරේ ගම්මානයෙහි වර්තමානයේ වැදි සම්භවය ඇති පවුල් හැට තුනක් ජීවත් වන අතර, එහි මුළු ජනගහණය භාරසිය දහතුනකි (පහළ යක්කුරේ ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාසයේ සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව, 2021: 02).

මෙම අධ්‍යයනය සඳහා යොදා ගනු ලබන දළකාන ගම්මානය ද වැදි ජනතාව ඉතා දීර්ඝ කාලයක සිට වාසය කළ බවට තොරතුරු සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයවලින් මෙන් ම පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රය මගින් ද සනාථ කොට ඇත. ‘රත්ථවාසික’ හෙවත් රටවැසි සේනා වශයෙන් හඳුන්වා ඇති රජුගේ හමුදාව අතර රටේ නොයෙක් ප්‍රදේශවලින් පැමිණි විවිධ ගෝත්‍රවලට අයත් වූවන් ඇතුළත් ව සිට ඇත. මෙම රත්ථවාසික සේනාවේ වැදි ජනතාවට ද වැදගත් ස්ථානයක් හිමි ව තිබේ (අමරවංශ හිමි, 1994 : 69,72 සහ 75 පරිච්ඡේද). තව ද දිඹුලාගල කන්ද අවට පවතින ගල්ලෙන්වල ඇති සීරුම් චිත්‍ර වැදි ජනයා විසින් අඳිනු ලැබ ඇති බවට පුරා විද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රය මගින් ද සනාථ වෙයි. වැදි ජනතාව විසින් ගල්ලෙන්වල අඳිනු ලැබූ චිත්‍ර මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ කදුරුපොකුණ, මහලේනම, කුඩුම්බිගල, අරන්ගොඩගල (Nandadeva, 1986: 191-195) සහ අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිල්ලොඩගල්ගේ උමාගේ කන්ද වැනි ස්ථානවලින් ද සොයා ගෙන ඇත (Seligmann, 1911: 318) . මෙම ස්ථානවල තිබෙන චිත්‍ර ගල්ලෙන්වල ඇඳ තිබෙන අතර, ශ්‍රී ලංකාවේ ගල්ලෙන්වල ඇඳ තිබෙන චිත්‍ර බොහොමයක් වැදි ජනතාව විසින් සිතුවම් කරන්නට ඇති බව පර්යේෂකයන්ගේ අදහස යි (Seligmann, 1911: 318), (Nandadeva, 1986: 191-195). එහි දී දිඹුලාගල ලෙන් ආශ්‍රිතව දක්නට ලැබෙන සීරුම් චිත්‍ර ද වැදි ජනතාව විසින් අඳිනු ලැබ ඇත (නාමල්ගමුව, 2009: 681). මනම්පිටිය අසල වගුරුබිම්වල හා දිඹුලාගල වනරොද ඇසුරු කර ගෙන ද වැදි ජනතාව ජීවත් ව සිට ඇත (මද්දුම බණ්ඩාර, 1984: 9-4). තව ද පොළොන්නරු දිස්ත්‍රික්කයට අයත් ගම් රැසක් වැදි ජනතාවගේ උපන් බිම් ලෙස පැවති බවට ඉතිහාසයේ සඳහන් ව ඇත. දිඹුලාගල, මනම්පිටිය, සොර්විල, දම්මින්න, නිදන්වල, කන්දේගම, මිල්ලාන එලෙස වැදි ජනතාව ජීවත් වූ ගම්මාන යි. තව ද මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල පොළොන්නරුව ව්‍යාපෘතිය මගින් සිදු කරන ලද මානව වංශ ගවේෂණවලින් දිඹුලාගල අවට ප්‍රදේශවල ජීවත් වන වැදි ජනතාවගේ තොරතුරු එක් රැස් කර ඇත (දයාවතී, 2006). එම ගවේෂණයේ දී දළකාන වැදි ජනතාව පිළිබඳ ව ද තොරතුරු ගවේෂණය කර තිබේ. එයට අනුව වර්තමාන දළකාන ගම්මානයේ පවුල් දෙසිය විසිපහක් වාසය කරන අතර, ඒ අතරින් මුළු ආදිවාසී වැදි ජනගහනය හයසිය විසිපහකි. (දළකාන ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාසයේ සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව, 2021: 2). දිඹුලාගල, දළකාන ප්‍රදේශය යනු වැදි බව සිංහල ජනවාර්ගික අනන්‍යතාව වෙත පරිවර්තනයේ අවසන් මායිමේ පවතින්නා වූ ජනපදයකි. එසේ ම එය සිංහල බව වැදි බව මෙන් ම දෙමළ බව හා මුහුදු වැදි බව ඔස්සේ මුහුන් වූ අනන්‍යතාවන් පිළිබඳ ජීවමාන සාක්ෂීන් ද සපයන බිම් කඩකි. වර්තමානයේ දළකාන ප්‍රදේශයේ පවතින

දිඹුලාගල වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යක්‍ය ස්වරූපය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් : දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන ගම්මාන ඇසුරෙනි.

ජනවාර්ගික මිශ්‍රණයන්ට පදනම් වූ සෙසු අනන්‍යතාවන් විස්ථාපනය කරමින් සිංහල බෞද්ධ අනන්‍යතාව ක්‍රියාත්මක වී ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. වර්තමානයේ මෙහි ජීවත් වන වැදි ජනතාව තමන්ගේ වැදි සම්භවය ස්මරණය කරමින් සිය අනන්‍යතාව ලෙස සෑම අවස්ථාවක ම දක්වනුයේ තමන් සිංහල බෞද්ධ යන්න යි.

“අපේ නම් දෙමළ උනාට අපි සිංහල ඒ වගේ ම අපි වැදි සනුහරේ උදවිය ”.
(ඒකනායක, දළකාන).

මෙම අධ්‍යයනය සඳහා යොදා ගනු ලබන සෙසු ගම්මානය වන්නේ දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී වසමේ මිල්ලාන නම් ගම්මානය යි. දිඹුලාගල කන්දෙහි ගල්ලෙන් ආශ්‍රිත ව වාසය කළ ආදිවාසී වැදි ජනයා වර්තමානයේ මෙම දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී වසමට අයත් මිල්ලාන ගම්මානයෙහි වාසය කරති. මිල්ලාන ගම්මානයෙහි සහ දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී වසමෙහි සෞරිවිල ගම්මානයේ වාසය කරන ආදිවාසී වැදි ජනයාගේ ඇති විශේෂත්වය වන්නේ මෙම ජනයා වර්තමානයේ දී දෙමළ භාෂාව කරා කරන දෙමළ සංස්කෘතික ලක්ෂණවලින් යුක්ත වීම යි. පොළොන්නරු රාජධානි සමයේ පටන් හින්දු සංස්කෘතික වත් පිළිවෙත් අනුගමනය කළ දෙමළ ජනයා මෙහි ජීවත් වූහ. තව ද පොළොන්නරු දිස්ත්‍රික්කයේ ගොවි ජනපද පිහිටුවන කාලයේ දී ද දිඹුලාගල අවට වැදි ජනයා විසින් දෙමළ ජනයා සමඟ සමීප සම්බන්ධතා පැවැත් වූ බවට සාධක ඇත. එලෙස දෙමළ ජනයා සමඟ ආදිවාසී වැදි ජනයා ඉතා දීර්ඝ කාලයක සිට සමීප සම්බන්ධතා පැවැත්වීම ඔවුන්ට දෙමළ සංස්කෘතික අනන්‍යතා ලක්ෂණ මිශ්‍ර වීමට හේතු සාධක වන්නට ඇත. දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී වසමට අයත් පරණ මිල්ලාන කොටස ලෙස වර්තමානයේ හඳුන්වන මෙම ගම්මානයේ ආදිවාසී සම්භවය ඇති වැදි පවුල් දොළහක් පමණ ජීවත් වෙති (දයාවතී, 2006).

වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යක්‍ය ස්වරූපය

සංස්කෘතිය (Culture) මිනිසාගේ සමාජ උරුමයක් වශයෙන් හැඳින් විය හැකි ය. තව ද එය පාරම්පරික ව පවත්වාගෙන එන අඛණ්ඩ සිතුවිලි සහ ආකල්ප සමුදායක් ඊළඟ පරම්පරාව වෙත පැවරීමක් ද වේ. සමාජයක් තවත් සමාජයකින් මෙන් ම ජන කොට්ඨාසයකින් වෙන් ව හඳුනා ගත හැකි වන්නේ සංස්කෘතික අනන්‍යතා හේතුවෙනි. මිනිසා සමාජයට අනුව අනුවර්තනය වීමේ දී අත්පත් කර ගන්නා වූ දැනුම් සම්භාරය, ආකල්ප සමුදායන් ආදී සියල්ල ම අයත් වන්නේ සංස්කෘතියට යි. සංස්කෘතිය භෞතික සහ අභෞතික ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකි අතර ජන ඇදහිලි සහ අභිචාර විධි අභෞතික සංස්කෘතියෙහි සුවිශේෂ සංස්කෘතිකාංග ය. වැදි ජනතාවගේ සියලු ජන ඇදහිලි සහ අභිචාර විධි කේන්ද්‍රගත වී ඇත්තේ සිය ඵදිනෙදා ජීවිතයේ අවශ්‍යතා සාක්ෂාත් කර ගැනීමට ය. මුල් කාලයේ ඔවුහු දඩයම සහ ආහාර රැස් කිරීම සිය ජීවන වෘත්තීන් ලෙස සිදු කරමින් ගල් ලෙන් ආශ්‍රිත ව දිවි ගෙවූහ. තමන්ට ඵදිනෙදා ඇතිවන රෝග දෝෂ දුරු කර ගැනීමට යකුන් සහ දෙවියන් වන්දනය, මියගිය ඥාතීන්ට පුද පූජා පැවැත්වීම, සශ්‍රීකත්වය උදෙසා කිරිකොරන නැටීම මෙන් ම යන්ත්‍ර මන්ත්‍ර යාදිනි පැවැත්වීම වැදි ජනයාගේ අභිචාර විධි අතර ප්‍රධාන තැනක් ගනියි. පසු කාලීනව තමා අවට ඇති මහා සම්ප්‍රදායේ සංස්කෘතික ලක්ෂණ සම්මිශ්‍රණය වීමෙන් වැදි ජනයාගේ සාම්ප්‍රදායික විශ්වාස සහ අභිචාර විධිවල වර්තමාන ස්වරූපය වඩාත් සංකීර්ණ වී ඇත. මෙම සංකීර්ණ සමාජ පරිවර්තන හමුවේ ආදිවාසී ජන ප්‍රජාවක් ලෙස වැදි ජනයාගේ අනන්‍යතා ලක්ෂණ මේ වන විට පැහැදිලි ව හඳුනා ගැනීමට නොහැකි තරමට වෙනස් වී ඇති නමුදු ඔවුන් සතු ඉපැරණි විශ්වාස හා වත් පිළිවෙත් තවමත් යම් තරමකට හෝ දෘශ්‍යමාන වන්නේ දෛනික ජීවිතයේ දී ඔවුන් විසින් සිදු කරනු ලබන අභිචාරවිධිවල දී ය. අධ්‍යයනයේ දී නිරීක්ෂණය වූ සුවිශේෂ කරුණක් වන්නේ සාම්ප්‍රදායික විශ්වාස සහ අභිචාර විධි පවත්වා ගෙන යෑම සම්බන්ධයෙන් වැදි සම්භවය ඇති වැඩිහිටි ප්‍රජාව සතු ව ඇති උනන්දුව හා කැපවීම වර්තමාන තරුණ වැදි ප්‍රජාව අතර දක්නට නොමැති වීම යි. ශිෂ්ටාචාරය වෙත නවීකරණය ඔස්සේ එළඹෙන ප්‍රතිරෝධ හමුවේ සිය සාම්ප්‍රදායික වත් පිළිවෙත්, මහා සංස්කෘතියේ අභියෝග අභියස නොවටින්නේ යැයි ඔවුන් තුළ ඇති ආකල්පය මෙයට ප්‍රධාන හේතුවක් වී ඇති බව සම්මුඛ සාකච්ඡාවල දී පැහැදිලි විය. මෙහිසා වර්තමානයේ සමහරක් වැදි සම්භවය ඇති තරුණ වැදි ජනයා සිය පාරම්පරික වැදි වාසගම් පවා වෙනස් කොට සිංහල වාසගම්

භාවිත කරති. දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මානවල ජීවත් වන වැදි ජනතාව අතීතයේ මෙන් වර්තමානයේ ද සක්‍රීයත්වය සහ ස්වකීය ආරක්ෂාව පතා දෙවියන් සහ යකුන් වන්දනාමාන කරති. එහි දී මෙම ගම්මානවල වැදි ජනයා විසින් සිදු කරනු ලබන වන්දනාමාන අතීතයේ සිට ම පරම්පරික ව සිදු කොට ඇති බව එම දේව වන්දනයන්හි ඓතිහාසික තොරතුරු විමර්ශනය කරන විට පැහැදිලි වේ. මහාවංශයෙහි සඳහන් තොරතුරු අනුව පැහැදිලි වන්නේ පණ්ඩුකාභය රාජ්‍ය සමයේ දී ද මෙරට යක්ෂ දේව වන්දනය පැවති බව යි. එහි දී පණ්ඩුකාභය රාජ්‍ය සමයේ දී වෙස්සවණ සහ ව්‍යාධි දේව වැනි දෙව්වරුන් වන්දනා කරනු ලැබ තිබේ (අමරවංශ හිමි, 1994 :10: 84-88 ගාථා). තව ද විජය කුමරු ඇතුළු පිරිස ලංකාවට පැමිණීමේ දී බුදුන් වහන්සේගේ උපදෙස් පරිදි උපුල්වත් දෙවි එම පිරිසට ආරක්ෂාව සැලසූ ආකාරය පිළිබඳව ද මහාවංශයේ තොරතුරු සඳහන් වේ (අමරවංශ හිමි, 1994 : පරිච්ඡේද 07: 01-09 ගාථා). මෙහි දී විජයාගමනයට පෙර ලංකාවේ පැවති යක්ෂ දේව විශ්වාස සහ ඇදහිලි භාරතීය සංක්‍රමණිකයන් විසින් ගෙන එනු ලැබූ වෛදික දේව විශ්වාස සමඟ මිශ්‍ර ව ව්‍යාප්ත වූ ආකාරය ද හඳුනා ගැනීමට හැකි ය (ධර්මදස සහ තුන්දෙණිය, 1994: 16). එයින් අනතුරු ව දෙළොස්වන, දහතුන්වන සහ දහහතර සියවස් වන විට මෙරට බෞද්ධයන් අතර පැවති දෙවි දේවතාවුන්ට පුද පූජා පැවැත් වීම දකුණු ඉන්දියානු බලපෑමෙන් වැඩි දියුණු විය (ධර්මදස සහ තුන්දෙණිය, 1994: 22). තව ද ගම්පොළ සහ මහනුවර යුගවල දී දකුණු ඉන්දියාව සමඟ පැවති දේශපාලනික සම්බන්ධතා හේතුවෙන් දකුණු ඉන්දියානු සංස්කෘතික බලපෑම ද වර්ධනය වී යක්ෂ දේව වන්දනයන්ට සමාජයේ ඉහළ ස්ථානයක් ගත් ආකාරය ඉතිහාසය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් හඳුනා ගැනීමට හැකි ය (ධර්මදස සහ තුන්දෙණිය, 1994: 16). දාහත් වන සියවස වන විට මෙරට වර්තමානයේ ජනප්‍රිය නාට්‍ය, විෂ්ණු, කතරගම, පත්තිනි යන දේවල සහ ඒවා ආශ්‍රිත පෙරහැර ද පැවති බව රොබට් නොක්ස්ගේ වාර්තාවල ද සඳහන් වී තිබේ (Knox, 1958: 124-127). මෙලෙස දාහත් වන සියවස වන විට නාට්‍ය, විෂ්ණු, කතරගම සහ පත්තිනි යන දේවල සහ ඒවා ආශ්‍රිත පෙරහැර ද පැවැත්වීමෙන් පෙනී යන්නේ දකුණු ඉන්දීය දේව විශ්වාස ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයෙහි ස්ථාපිත ව පැවති බව යි. දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මානවල වැදි ජනතාව අතර ද වර්තමානයේ ද හින්දු ආගමික දේව වන්දනාව ප්‍රචලිත ය.

"කතරගමයි දේවලය	දෙවියන්ගේ
අතරමගයි අද අපි දිය නෑවේ	ගමේ
සතර දෙනයි ගෑවේ රත් හඳුන්	ඇමේ
වතුර හොඳයි තවමත් නිල්වලා	ගමේ "
(රන්මැණිකා, කන්දේගම).	

කතරගම හෙවත් කන්දේ දෙවියන් සහ පත්තිනි දෙවියන් පිළිබඳ විශ්වාස දිඹුලාගල සහ පහළ යක්කුරේ ගම්මානවල වැදි ජනයා අතර පවතී. එහි දී පත්තිනි දෙවියන්ට භාරවීම මෙන් ම පත්තිනි දෙවියන් උදෙසා සිදු කරන කිරි අම්මාවරුන්ගේ දනය දීම මිල්ලාන සහ පහළ යක්කුරේ යන ගම්මානවල වැදි ජනයා අතර පවතී යි. දළකාන ගම්මානයේ ජීවත් වන ආදිවාසී වැදි ජනතාව විසින් ද පත්තිනි දේව ඇදහීම සිදු කරනු ලබයි. එහි දී මෙම ගම්මානයේ වැදි ජනතාව ඔවුන්ට ම ආවේණික වූ සම්ප්‍රදායකට පත්තිනි දෙවියන් වන්දනාමාන කරනු ලබන අතර, පත්තිනි දෙවියන්ගේ උප්පත්ති කථාව ද ඔවුන්ට ම ආවේණික වූවකි. වර්තමානයේ දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මානවල ජීවත් වන ආදිවාසී වැදි ජනතාව අතීතයේ දී වාසය කර තිබෙන්නේ දිඹුලාගල කන්දෙහි ඉදිරිපස කොටසට වන්නට පිහිටා තිබෙන ගල් ගුහාවල ය. මෙම ගල් ගුහා ස්වර්ණ භංස ලෙන් ලෙස වර්තමානයේ දළකාන ගම්මානයේ වාසය කරන ජනතාව විසින් හඳුන්වනු ලබයි (ප්‍රියන්ත, දළකාන). මෙලෙස වර්තමාන දළකාන සහ මිල්ලානෙහි වාසය කරන වැදි ජනයා දිඹුලාගල ස්වර්ණ භංස ගුහාවල වාසය කරන කාලයේ දී පත්තිනි දෙවියන්ගේ උපත සිදු වී ඇත. දළකාන ඒකනායක මහතා එම උපත කතාව විස්තර කළේ මෙසේ ය.

"වේලා නැමති ආදිවාසී වැදි නායකයාගේ කාලයේ දී අපේ ඇත්තෝ මාදුරුඔය රක්ෂිත භූමියට මී කඩන්න නිතර ගොහින් තියෙනවා. එහෙම මී කඩන්න යන වෙලාවෙදි වේලා වැදි නායකයාට නින්දා ගොහින් තියෙනවා. එතකොට කව්දෝ කෙනෙක් හිනෙන් පෙනිල

අසවල් ගස් බෙන්තයේ රූපයක් තියෙන බව කියල ඒ රූපය ගම්මානයට වැඩම කරවාල වන්දනා මාන කරන්න කියල තියනවා. තින්දෙන් ඇහැරුනු වේලා වැදි නායකයා පිරිස එක්ක තමන්ට හිනෙන් කිව්ව තැනට ගොහිල්ල ඒ ගස් බෙන්තේ සෝදිසි කරල තියෙනව. එතනදි පොල් ගෙඩියක ප්‍රමාණයේ හිසක් ඇති පත්තිනි දේව රූපයක් දැකලා ඒ පත්තිනි දේව රූපය ගම්මානයට වැඩම කරලා වැදුම් පිදුම් කරල තියෙනව. ඒ පත්තිනි දේව රූපය හොයා ගත් තැනට තමයි දේවගල නැත්නම් දඹගල්ල කියල කියන්නේ". (එක්කායක, දළකාන).

වේලා වැදි නායකයා ඇතුළු පිරිස ගස් බෙන්තය තුළ පිහිටි එම දේව රූපය ඔවුන්ගේ වාස භූමියට රැගෙන ගොස් පුද පූජා පවත්වා තිබේ. මෙම දේව රූපය වැඩම කරවීමෙන් පසු ව දිඹුලාගල ස්වර්ණ හංස ගල් ගුහාවල විසූ වැදි ජනතාවගේ ලෙඩ දුක් සුව වී ආහාර පාන සුලබ වී ඇති බව ඔවුන්ගේ විශ්වාසය යි. (ප්‍රියන්ත, දළකාන). දිඹුලාගල සීලාලංකාර හිමියන් දිඹුලාගලට වැඩම වීමෙන් පසු ව සහ එම හිමියන් දිඹුලාගල විහාරය වර්තමාන තත්ත්වයට සංවර්ධනයට පත් කිරීමට කටයුතු කිරීම හේතුවෙන් දිඹුලාගල ස්වර්ණ හංස ලෙන්වල වාසය කළ වැදි ජනයා වර්තමාන දළකාන ගම්මානයේ පදිංචියට පැමිණ තිබෙන අතර, එලෙස පැමිණීමේ දී මෙම දේව රූපය ද ඔවුන් විසින් රැගෙන ඇවිත් තිබේ. එලෙස දිඹුලාගල වාසය කළ ආදිවාසී වැදි ජනයා දළකාන ගම්මානයේ පදිංචියට පැමිණීමෙන් අනතුරු ව දේවලයක් සාදා ඔවුන් සතු වූ දේව රූපය එම දේවලයේ තැන්පත් කර තිබේ. දළකාන ශ්‍රී පෞරාණික පත්තිනි දේවලය ලෙස වර්තමාන දළකාන ගම්මානයේ පවතින්නේ එම දේවලය යි. එහි දී මෙම දේවලයේ පත්තිනි දෙවියන් තමන්ගේ ලෙඩ දුක් පීඩාවන්ට පිහිට වන බව දළකාන ගම්මානයේ ජීවත් වන ආදිවාසී වැදි ජනයා විශ්වාස කරති. (මල්හාමි, දළකාන). ගැමියෝ තමන්ට සිදු වන කරදරවල දී සහ රෝග පීඩාවන්වල දී මෙම දේවලයට පැමිණ ජෙන බැලීම සිදු කරති. එහි දී විශේෂයෙන් ම මෙම දේවලයේ දී කිරි කොරන නැටීමේ ශාන්ති කර්මය ද ඔවුන් විසින් සිදු කරනු ලබයි. කිරි පුරවන ලද කොරහක් වටේට දෙවියන් වෙනුවෙන් පේ වූ වැඩිහිටි පුද්ගලයෝ සත් දෙනෙක් යාතිකා කියමින් නටති. දේවලයේ සිටින දෙවියන් වෙනුවෙන් සිදු කරනු ලබන මෙම කිරි කොරන නැටීමේ දී පිරිමි පුද්ගලයන්ගේ ශරීරයට දෙවියන් ආරූඪ වීම සිදු වන බව ඔවුන් විශ්වාස කරන අතර එහි දී ඔවුන් විසින් පිහිටක් බලාපොරොත්තුවෙන් දේවලයට පැමිණි පුද්ගලයන්ට පේත් කියා ලෙඩ දුක් සහ කරදරවලට හේතු වූ කරුණු එළිදරව් කරනු ලබයි. තව ද දළකාන ශ්‍රී පෞරාණික පත්තිනි දේවලයේ වැඩ වසන පත්තිනි දෙවියන් උදෙසා වාර්ෂික ව මහා මංගල්‍යයක් ද වැදි ජනයා ඇතුළු ගැමියන් විසින් පවත්වනු ලබන අතර, එහි දී දෙවියන්ගෙන් වරම් ලබා ගෙන ගිනි පැහීම ද සිදු කරනු ලබයි. මෙලෙස දළකාන වැදි ජනයා විසින් වර්තමානයේ සිදු කරන පත්තිනි දේව ඇදහිලි මුල් කර ගත් පත්තිනි දෙවියන් උදෙසා පවත් වන වාර්ෂික දේව මංගල්‍යය සහ පෙරහැර, පත්තිනි දෙවියන්ගෙන් වරම් ලබා ගෙන සිදු කරන ගිනි පැහීම පසු කාලීන ව හින්දු දේව වන්දනාමාන අනුව යමින් වැදි ජනයා විසින් සිදු කරන ලද්දක් බව පැහැදිලි ය. පහළ යක්කුරේ ගම්මානයේ වාසය කරන ගැමි ජනයා විසින් ද මෙලෙස දෙවි දේවතාවුන් සහ යකුන් පුදනු ලබයි. ඔවුන් මුලින් ම පදිංචි වී සිටි මුල් භූමිය පිහිටා තිබෙන්නේ වර්තමාන ජල ගැලුම් නිම්න වන උද්‍යානයෙහි ය. එම ගම්මානයේ අතීතයේ ජීවත් වූ වැදි ජනයා විසින් බාහිර ලෝකයෙන් හුදකලා වූ ජීවිතයක් ගත කර තිබේ. ඔවුන් වනාන්තරයෙන් මැදි ව ගෙවූ වනගත ජීවිතයේ දී වෘක්ෂ වන්දනාව සිදු කර ඇත.

"අපි එදා ඉඳලා ම ගස් කොළන්වලට වන්දනාමාන කළා. ඒවායෙන් අපිට රැකවරණය ලැබුනා. වනන්තරේ ගහ කොළ සතා සිව්පාවා අපේ ජීවිත එක්ක බැඳිලා තියෙන්නේ" (දසනායක, ඩී.ඒ. එන් , පහළ යක්කුරේ).

මෙම ගම්මානයේ වැදි ජනයා විසින් විශාල සියඹලා ගස් දේවත්වයෙන් සලකා වන්දනා මාන සිදු කරනු ලබයි. ගඟේ බණ්ඩාර දෙවියන් මෙම පහළ යක්කුරේ ගැමි ජනතාව වන්දනා මාන කරනු ලබන දෙවියෙකි. පහළ යක්කුරේ වැදි ජනතාවගේ ප්‍රධාන දෙවියන් වන්නේ ද මෙම ගඟේ බණ්ඩාර දෙවියන් ය. මෙම දෙවියන් වෙනුවෙන් සාදන ලද දේවලයක් ද ගම්මානයේ ඉදි කොට ඇති අතර ඔවුහු මෙම

දිඹුලාගල වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යයන ස්වරූපය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් : දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන ගම්මාන ඇසුරෙනි.

දෙවියන් වෙනුවෙන් වාර්ෂික දේව මංගල්‍යයක් ද පවත්වති. එහි දී දේවාලය භාර කපු මහතාට ගෙවූ බණ්ඩාර දෙවියන් සිහිනයෙන් පැමිණ දේව මංගල්‍යය පැවැත් විය යුතු දිනය දැනුම් දෙනු ලබන බව ඔවුහු විශ්වාස කරන අතර එදිනට ගම්මානයෙහි සියලු දෙනා දේවාලයට පැමිණ දේවාල භූමියේ දී කිරි ඉතිරුම් මංගල්‍ය සිදු කරති. තව ද එදිනට මල් බුලත් පිඳීම මෙන් ම යහන් පිඳීම ද සිදු කරති (වික්‍රමරත්න, පහළ යක්කුරේ). පහළ යක්කුරේ වැදි ජනතාව විසින් ගෙවූ බණ්ඩාර දෙවියන්ට අමතර ව මංගර දෙවියන් ඇදහීම ද සිදු කරනු ලබයි. ඔවුන් ප්‍රකාශ කරන ආකාරයට මංගර දෙවියන් යනු ගවයන් ආරක්ෂා කරන දෙවියන් වේ. පහළ යක්කුරේ ගම්මානයේ ගම් වැසියෝ බොහෝ දෙනෙක් ගව පාලනය සිදු කරනු ලබන බැවින් එහි දී ඔවුහු තම ගවයන්ට ඇති වන්නා වූ වණ, කුෂ්ට සහ කුවාලවල දී මංගර දෙවියන්ගෙන් තම ගවයන් ආරක්ෂා කර දෙන ලෙසට ආයාචනා කොට පුද පූජා පවත්වති. එහි දී ඔවුහු යන්ත්‍ර මන්ත්‍ර මතුරමින් මංගර දෙවියන්ගෙන් සෙත් ශාන්තිය අපේක්ෂා කරති.

“මං නමෝ ග්‍රීං දූවන අඩප්පර පයින අඩප්පර කිරි අඩප්ප ගොම අඩප්ප
එනු අඩප්ප ඕඩි ඕඩි ඕඩි ඒස්වාහ
මං ග්‍රීන් දූවන ඉලප්පු වාන ඉලප්පු සෙම් ඉලප්පු ගිනි ඉලප්පු
සැඩ ඉලප්පු කොර ඉලප්පු පණ ඉලප්පු පෝග පෝග ඒස් වාහ”
(වික්‍රමරත්න, පහළ යක්කුරේ).

තව ද සෙත් ශාන්තිය පතා මංගර දෙවියන් වෙනුවෙන් කළ ලේන්සු එල්ලීම මෙන් ම කිරි ඉතිරවීම ද පහළ යක්කුරේ වැදි ජනතාව විසින් සිදු කරනු ලබයි. පුල්ලෙයාර් දෙවියන් ඇදහීම ද පහළ යක්කුරේ ගම්මානයේ වැදි ජනතාව විසින් සිදු කරනු ලබයි. පුල්ලෙයාර් දෙවියන් ඇදහීම මෙම ගම්මානයට දෙමළ ජනයාගේ ආභාසයෙන් හුරු වූවක් ලෙස සිතිය හැකි අතර වර්තමානයේ දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් ගම්මාන බොහොමයක වැදි ජනතාව විසින් පුල්ලෙයාර් දෙවියන් ඇදහීම සිදු කරනු ලබයි.

“සෙත් පතා මේ පළාතේ ඇයො පුල්ලෙයාර් දෙවියන්ට පින් දෙනවා”
(කපිලරත්න, පහළ යක්කුරේ).

පහළ යක්කුරේ වැදි ජනතාව වනාන්තරයේ දී ඇති වන්නා වූ කරදරවලින් ආරක්ෂා වීමට පුල්ලෙයාර් දෙවියන්ගෙන් ආරක්ෂාව අපේක්ෂා කරති. විශේෂයෙන් ම පහළ යක්කුරේ නව ගම්මානය ආරම්භ කිරීමට පෙර මෙහි ජනතාව ජීවත් ව තිබෙන්නේ වර්තමාන ජල ගැලුම් නිමිත භූමියට අයත් වන යක්කුරේ ගම්මානයේ ය. එහි දී මෙම පැරණි යක්කුරේ ගම්මානය වනාන්තරයෙහි පිහිටා තිබුණි. මෙලෙස වනාන්තරයෙහි ජීවත් වීමේ දී ඔවුන්ට විවිධ වන සතුන්ගේ තර්ජනයන්ට මුහුණ දීමට සිදු වී තිබේ. එහි දී විශේෂයෙන් ම සතුන් දඩයම් කිරීමට, මී වද කැඩීමට, අල හැරීමට වැනි දෛනික අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට ඔවුන්ට වනාන්තරයට යාමට සිදු විය. මෙලෙස වනගත වීමේ දී අලි, කොටි සහ වළස් ආදී වනාන්තරයේ වෙසෙන දරුණු සතුන්ගෙන් ඔවුන්ට නොයෙක් වර කරදර සිදු වී තිබේ.

“කැලේ සතා සිව්පාවාගෙන් ආරක්ෂා වෙන්න පුල්ලෙයාර් දෙවියන්ට කොළ අත්තක් එල්ලනවා”
(පොඩි සිඤ්ඤෝ, පහළ යක්කුරේ).

මෙලෙස වන සතුන්ගෙන් සිදු වන කරදරවලින් තමන් ව ආරක්ෂා කර දෙන ලෙස ඉල්ලමින් පුල්ලෙයාර් දෙවියන් වන්දනා කිරීම ද වර්තමාන වැදි ජනයා විසින් දෙමළ ජනයා අනුව යමින් සිදු කරන ලද්දක් බව පැහැදිලි ය. පහළ යක්කුරේ වැදි ජනතාව විසින් කතරගම දෙවියන් ඇදහීම ද සිදු කරනු ලබයි. තමන්ගේ හේන් සහ කුඹුරු ගොවිතැන් ආරක්ෂා කර දෙන ලෙස මෙන් ම හේන් කුඹුරුවල අස්වැන්න වැඩි කර දෙන ලෙස වැදි ජනතාව කතරගම දෙවියන්ට කන්තලව් කරයි.

“වතුර වැසි නැතිව රට ගිනි	වැදිවිව්
වපුල ගොඩ බෝග කුරහන්	මැරිවිව්
කතරගම දෙවිගෙ දිවැසට	නොපෙනෙව්ව්
නපුරු කලක් අපහට දැන්	පැමිණෙව්ව්”

(ජයවීර, පහළ යක්කුරේ).

එහි දී විශේෂයෙන් ම තම වගාවන් නියඟයෙන් සහ වර්ෂාවෙන් ආරක්ෂා කර දෙන ලෙස පහළ යක්කුරේ වැදි ජනතාව කතරගම දෙවියන්ගෙන් ආයාචනය කරති. එමෙන් ම තම අස්වැන්නේ සාර්ථකත්වය පතා මෙම ගම්මානයේ වැදි ජනතාව කතරගම දෙවියන් වෙනුවෙන් මල් බුලත් යහන් පිඳීම ද සිදු කරති. වර්තමානයේ දී මෙම ගම්මානයේ නිවෙස්වල කතරගම දෙවියන්ගේ රූප ද තබා තිබෙන අතර, ඔවුන් විසින් එම රූපයට මල්, පහන්, හඳුන්කුරු තබමින් වන්දනාමාන කරනු ලබයි. මෙලෙස කතරගම දේව වන්දනාව ද දෙමළ ජනයා අනුව යමින් වර්තමාන පහළ යක්කුරේ වැදි ජනතාව විසින් සිදු කරන ලද්දක් බව පැහැදිලි වෙයි.

“ගඟ කොළ රස්සා කර දෙන්න අපි කතරගම දෙයියන්ට මල් බුලත් ඔප්පු කරනව”
(බබානෝනා, පහළ යක්කුරේ).

දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී වසමට අයත් වන පරණ මිල්ලාන කොටස නමින් හඳුන්වන ප්‍රදේශයෙහි ජීවත් වන ආදිවාසී වැදි ජනයා වර්තමානයේ දී සිංහල භාෂාව කථා කරන බෞද්ධ ආගමට යොමු වී ජීවත් වන්නෝ බවට පත් ව මහා සම්ප්‍රදායේ සංස්කෘතියට අනුගත ව සිටිති. මොවුන් මෙහි පදිංචි වීමට පෙර ජීවත් ව තිබෙන්නේ දළුකාන ආදිවාසී ජනයා සමඟ දිඹුලාගල කන්ද ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ ය. මහවැලි ජනපදකරණය සහ දිඹුලාගල කිතුලගම සීලාලංකාර හිමියන් දිඹුලාගල විහාරය ඉදි කිරීමේ දී ඔවුන්ට අයත් මුල් භූමිය දිඹුලාගල විහාරය වෙත පවරා ගත් පසු ඔවුන් මෙම පරණ මිල්ලාන කොටස ලෙස හඳුන්වන ප්‍රදේශයට පදිංචියට පැමිණ තිබේ. එහි දී ඔවුන්ට මෙම පරණ මිල්ලාන කොටස ලෙස හඳුන්වන ප්‍රදේශයේ ඉඩම් ලබා දී තිබෙන්නේ මහවැලි ජනපදකරණ ව්‍යාපෘතිය යටතේ ය (ඒකනායක, බී 27, දළුකාන සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව : 2021). මහවැලි ජනපදකරණ ව්‍යාපෘතිය යටතේ ග්‍රාම නිලධාරී වසම් දෙකකට බෙදුණ ද මෙම ආදිවාසී වැදි ජනයා අතීතයේ දිඹුලාගල කන්ද අවට ප්‍රදේශයේ වාසය කළ වැදි ජනයා වේ. මිල්ලාන පරණ කොටස නමින් හඳුන්වන ප්‍රදේශයේ සිටින වැදි ජනයාගේ වර්තමාන ආගමික විශ්වාස බෞද්ධාගමික සංකල්ප මත ගොඩ නැගී තිබේ. මෙම පරණ මිල්ලාන කොටසට අයත් ආදිවාසී වැදි ජනයා මෙලෙස බෞද්ධකරණය වීම සඳහා බලපා තිබෙන ප්‍රධාන කාරණය වන්නේ කිතුලගම සීලාලංකාර හිමියන් දිඹුලාගල අවට ප්‍රදේශය කේන්ද්‍ර කරගෙන ඇති කළ බෞද්ධාගමික පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය යි. කිතුලගම සීලාලංකාර හිමියන්ගේ මූලිකත්වයෙන් පරණ මිල්ලාන කොටසෙහි ආදිවාසී කුල දරුවන් සසුන්ගත කර තිබේ. එලෙස සසුන්ගත කිරීම පරණ මිල්ලාන ප්‍රදේශයෙහි ආදිවාසී ජනයා බෞද්ධකරණය වීම සඳහා සෘජු ව බලපාන ලද සාධකයක් වී ඇත. වර්තමානයේ දිඹුලාගල විහාරස්ථානයේ නායක හිමියන් වන්නේ ද මිල්ලාන පරණ ගම්මානය නැමති ප්‍රදේශයෙහි පදිංචි වූ ආදිවාසීන්ට ශ්‍රෝති සම්බන්ධතා පවතින හිමි නමකි. මෙහි දී නිරීක්ෂණය වන්නේ වර්තමාන පරණ මිල්ලාන ගම්මානයෙහි ආදිවාසී වැදි ජනයාගේ පාරලෝකික විශ්වාස මහා සම්ප්‍රදායේ බෞද්ධ ලක්ෂණ සමඟ බද්ධ වී ඇති ආකාරය යි. එහි දී ආදිවාසී වැදි පරපුරෙහි පුද්ගලයෙකු මිය ගිය විට ඔවුහු බෞද්ධ චාරිත්‍ර අනුව බෞද්ධ භික්ෂුන්වහන්සේ වැඩමවා මතක වස්ත්‍ර පූජා කිරීම, පැන් වැඩීම සිදු කොට මිය ගිය පුද්ගලයා මිහිදන් කිරීම සිදු කරති. එමෙන් ම ඔවුහු බුදු දහමේ ආභාසය මත පදනම් ව මිය ගිය පුද්ගලයා වෙනුවෙන් නිර්වාණ අවබෝධය ප්‍රාර්ථනා කරන අතර, බුදු දහමේ ඉගැන්වෙන පින, පව, කුසල්, අකුසල් යන බෞද්ධ සංකල්ප කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කරති. පරණ මිල්ලාන ගම්මානයේ ආදිවාසී වැදි ජනයා ජීවත් වන ප්‍රදේශයේ වැදි ජනයාගේ ජන විශ්වාස සහ ඇදහිලි බෞද්ධාගමික සංකල්ප සමඟ පමණක් නොව දමිළ ආගමික සංකල්ප සමඟ ද සම්මිශ්‍රණය ව ඇත. එනම් ඔවුන් දමිළ ආගමික සංකල්ප අනුව යමින් පත්තිනි දේව වන්දනාව සිදු කරන අතර පත්තිනි දෙවියන් උදෙසා දේවාලයක් ද ඉදි කොට ඇත. මෙම දේවාලයේ පවත්වන උත්සව සඳහා දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී වසමට අයත් සෞරිවිල ආදිවාසී ගම්මානයේ ආදිවාසී වැදි ජනයා ද සහභාගී වෙති. පත්තිනි දෙවියන්ට අමතර ව පරණ මිල්ලාන ගම්මානයෙහි ජීවත් වන ආදිවාසී වැදි ජනයා විසින් කතරගම, ගණදෙවි වැනි හින්දු දේව වන්දනා සිදු කරනු ලබයි. මෙලෙස පරණ මිල්ලාන ගම්මානයේ ආදිවාසී වැදි ජනයා හින්දු ආගම වැළඳගෙන, හින්දු ආගමික විශ්වාස අනුගමනය කරති. මොවුහු මනම්පිටිය මහවැලි ගඟ ආසන්නයේ පවතින ‘ගඟේ දේවාලය’ වෙත ගොස්

පුද පූජා පවත්වයි. ගමේ දේවාලය ගණ දෙවියන් ප්‍රධාන කරගෙන නිර්මාණය වූවක් වන අතර, විශාල ගණදෙවි රූප දේවාලයට පිවිසෙන ස්ථානයේ ද දක්නට ලැබෙයි. කතරගම දේව වන්දනය මෙන් ම පත්තිනි දේව වන්දනය ද පරණ මිල්ලාන ගම්මානයෙහි ආදිවාසී වැදි ජනයා විසින් වර්තමානයේ දී ද සිදු කරනු ලබන අතර ශිව දේව වන්දනය ද මොවුන් විසින් සිදු කරනු ලබයි. විශේෂයෙන් ම ශිව දෙවියන් වන්දනයේ දී රතු පැහැති වද මල් භාවිත කරමින් ශිව දෙවියන් පිදීම සිදු කරන අතර, ශිව, පත්තිනි, කතරගම, ගණ දෙවියන් යන දෙවිවරුන්ගේ දේව ප්‍රතිමා පරණ මිල්ලාන ගම්මානයේ ආදිවාසී වැදි ජනයාගේ නිවෙස්වල ද දක්නට ලැබේ. පරණ මිල්ලාන ගම්මානයේ වැදි ජනයා විසින් හින්දු දෙවියන් උදෙසා සිදු කරන ගිනි පැහීමේ වාර්තූ ද සිදු කරනු ලබයි. එමෙන් ම දළකාන, සහ පරණ මිල්ලාන ගම්මානවල ජීවත් වන ආදිවාසී වැදි ජනයා කාලි දෙවඟන ද වන්දනා මාන කරති. කාලි දෙවඟන උදෙසා නිර්මාණය වූ දේවාල ද මෙම ප්‍රදේශයෙහි දක්නට ලැබේ. මෙම ආදිවාසී වැදි ජනයා විසින් වන්දනා මාන කරනු ලබන්නේ කාලි දෙවඟනගේ භයානක ස්වරූපය ලෙස පිළි ගැනෙන සොහොන් කාලිය යි. ඔවුන් විසින් එදිනෙදා ජන ජීවිතයේ දී තමන්ට සිදුවන අසාධාරණකම්වලට පළි ගැනීම සඳහා මෙම සොහොන් කාලි දෙවඟන වන්දනා කරනු ලබයි. විශේෂයෙන් ම දළකාන සහ දිඹුලාගල සිටින ආදිවාසී ජනයා ගුරුකම් ද විශ්වාසය කරන අතර, මිනි අළු ජීවං කිරීම, වඩි ගුරුකම් සිදු කිරීම වැනි අභිචාර විධි කෙරෙහි ද වර්තමානයේ ඔවුන් යොමු වී තිබෙන බව නිරීක්ෂණය විය. මෙහි දී නිරීක්ෂණය වන වැදගත් ම කරුණ වන්නේ දිඹුලාගල ආදිවාසී වැදි ජනයා වන්දනා කරන පත්තිනි, කතරගම, ගණ දෙවියන් මෙන් ම සොහොන් කාලි වන්දනය මෙන් ම මිනි අළු ජීවං කිරීම, වැනි දෙමළ අභිචාර විධි දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් සිංහල ජනයා වාසය කරන ගම්මානවල ද සුලබ ව දක්නට ලැබීම යි.

සමස්ත මානව හැසිරීම් රටා සහ සිතිවිලි සම්ප්‍රේෂණය කරන සංස්කෘතිය නැමති සංකීර්ණ ප්‍රවාහය ගලා යෑමේ දී, එක් සංස්කෘතියක් තවත් සංස්කෘතියකට අනුගත වෙමින්, අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් පෝෂණය වෙමින් එය නවමු මුහුණුවරක් ගැනීමට සංස්කෘතික විසරණය නම් සාධකය ප්‍රබල ව බලපාන බව මෙමගින් පැහැදිලි වෙයි. ඕනෑ ම ජන කණ්ඩායමකට අයත් සංස්කෘතියක් සතු පොදු ලක්ෂණක් ලෙස එහි ගතික ස්වභාවය දැක්විය හැකි ය. මෙය වැදි ජන සංස්කෘතියට ද පොදු බැව් මෙහි දී විද්‍යමාන වෙයි. ඒ අනුව ඕනෑ ම සංස්කෘතියක් විවිධ හේතු සාධක පදනම් කොටගෙන වෙනස් වෙයි. සංස්කෘතික විසරණය, සංස්කෘතික සම්පර්කය, සංස්කෘතික ගැටුම හා සංස්කෘතිකකරණය වැනි සංකල්ප පදනම් කරගෙන යම් සංස්කෘතියක වෙනස්වීම් හඳුනා ගැනීමට හැකි ය. (අමරසේකර,1999).

මිය ගිය ශ්‍රෝතින්ට පුද පූජා පැවැත්වීම හෙවත් නෑ යකුන් පිදීම

තමන්ට එදිනෙදා ඇති වන රෝග දෝෂ දුරු කර ගැනීමට නෑ යකුන් පිදීම දළකාන, පහළ යක්කුරේ සහ මිල්ලාන යන ගම්මාන තුනෙහි ම වැදි ජනයා විසින් අතීතයේ සිට සිදු කරනු ලබන යාතු කර්මයක් වන අතර එය වර්තමානයේ ද ඔවුන් විසින් සිදු කරනු ලබයි. එහි දී තම පරම්පරාවේ මිය ගිය ශ්‍රෝතින් නෑ යකුන් සේ ඉපිද තමන් දෙස බලා සිටින බවත්, ඔවුන් කෝප ගැන්වීම තම විනාශයට හේතු වන බවත් වැදි ජනයා විශ්වාස කරති. ඔවුන්ගේ තොරතුරුවලට අනුව නෑ යකුන්ගේ නම් ගම් ගම්මාන තුනෙහි ම සමාන ය. කිරි යක්කු, ඉදි ගොල්ලේ යක්කු, ගලේ යක්කු, මහ යක්ෂණියගේ යක්කු, රුවල් යක්කු මේ ගම්මානවල වැදි ජනයා විසින් පුදනු ලබන නෑ යකුන් ය. මෙම නෑ යකුන් යක්ෂ නාමයෙන් සඳහන් කළ ද කිරි යක්කු, ඉදි ගොල්ලේ යක්කු, ගලේ යක්කු, මහ යක්ෂණියගේ යක්කු, රුවල් යක්කු යක්ෂ වේශයෙන් සිටින දෙවිවරුන් බව ඔවුහු විශ්වාස කරති. මෙම ගම්මානවල වැදි ජනයා තමන්ට ලෙඩ රෝග කරදර සිදු වන අවස්ථාවල දී මිය ගිය ශ්‍රෝතින්ගේ ආත්මයට කරා කර තමන්ගේ ලෙඩ දුක් කරදරවලට හේතු වී ඇත්තේ කුමක් ද යන්න පිළිබඳ ව විමසයි.

“අපිට වන ලෙඩ දුක් කරදරවල දී අදත් අපේ පිහිටට ඉන්නෙ අපේ මිය ගිය ශ්‍රෝතින් තමයි”.
(ඒකනායක, දළකාන).

මෙලෙස මිය ගිය ශ්‍රෝතින් කැඳවන දේවාලයක් මිල්ලාන සහ දළකාන යන ග්‍රාම නිලධාරී වසම්වල ද ඇත. මෙම ගම්මානවල පමණක් නොව ආසන්න ගම්මානවල පුද්ගලයෝ ද මෙම දේවාලවලට

පැමිණ තම මිය ගිය ඥාතීන්ට කතා කරති. එහි දී තමන්ගේ මිය ගිය ඥාතියා මරණින් පසු සිටින්නේ කොහේ ද?, ඔහුට යළි උපතක් ලැබීම සඳහා පින් අවශ්‍ය වේ ද?, මරණයට පත් වූයේ කෙසේ ද? සහ මරණයට පත් වූ අවස්ථාවේ දී මිය ගිය පුද්ගලයාට සිතුවේ මොනවා ද? යන්න පිළිබඳ ව මිය ගිය පුද්ගලයාගේ ඥාතීන් විසින් විමසනු ලබයි. මෙහි දී මෙම දේවාලයේ කටයුතු කරන පුද්ගලයා විසින් යාතිකා සිදු කොට මිය ගිය පුද්ගලයාගේ ආත්මය කැඳවනු ලබයි. මෙම දේවාලයට පැමිණෙන ගැමියන් පවසන්නේ තම මිය ගිය ඥාතියාගේ කටහඬින් ම මෙම දේවාලයේ පුද්ගලයා කථා කරමින් ඔවුන් අසන ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු ලබා දෙන බව යි. තව ද මිය ගිය ඥාතීන් විසින් පීචන් ව සිටින තම ඥාතීන්ට රෝග පීඩා සිදු කරන බවටත් ඔවුන් සතුටු කළ හොත් තමන්ට ඔවුන්ගේ රැකවරණය ලැබෙන බවට දළකාන සහ පරණ මිල්ලාන කොටසෙහි වාසය කරන වැදි ජනයා විශ්වාසයක් කරති.

“මයෙ ඔළුව පැත්තකින් කකියන්ඩ පටන් ගත්තා. ඉස්සෙල්ල ම පටන්ගත්තේ ඔළුව අමාරුව. ඊට පස්සේ කෑම අප්පිරියාව. කන්ඩ බොන්ඩබෑ. අප්පිරියාව. ඇඟට පතට පණ නෑ. පස්සෙන් පහු මං යන්ඩ එන්ඩ ඇවිදගන්ඩ බැරුව එක්තැන් වුණා. මං හිතවිවෙ මං මැරෙයි කියලා. ඉස්පිරිනාලෙන් බෙහෙත් ගත්තට ලෙඩේ හොඳ වුණේ නෑ. පස්සෙන් පහු ජේන බැලුවා. එතකොට තමයි දෑත ගත්තේ මයෙ මැරිවිව ලොකුපුතා මගෙ ශරීරෙට අරක් ගෙන කියලා. අඩුක්කු පූජා කොළාට පස්සෙන් පහු මට හොඳ වුණා” (බිසෝ මැණිකා, ආර්. බී. පරණ මිල්ලාන).

වෛද්‍යවරුන්ට ද රෝග මූලයක් සොයා ගත නොහැකි ආකාරයට තම මිය ගිය ඥාතීන් විසින් තමන් ව රෝගාතුර කරන බව වැදි ජනයා විශ්වාස කරති. මෙවැනි අවස්ථාවල දී ඔවුන් විසින් ජේන බලන අතර ජේන යනුවෙන් ඔවුන් සඳහන් කරන්නේ නිමිති බැලීමකි. දළකාන ගම්මානයේ මෙසේ ජේන බලන අයෙකු සිටින අතර, කරදරයකට පත් වූ ගැමියෝ බුලත් අතක් සහ පඬුරු රැගෙන එම පුද්ගලයා හමු වීමට යති. එහි දී එම පුද්ගලයා ජේන බලනු ලබන්නේ මෝල් ගසක ආධාරයෙනි. මල්, බුලත් පුදා යාතිකා කරමින් මෝල් ගසක ආධාරයෙන් ජේන බලන මෙම පුද්ගලයා ගැමියන්ගේ රෝගවලට හේතු වී තිබෙන කරුණු කාරණා සහ ඒ වෙනුවෙන් සිදු කළ යුතු ශාන්තිකර්ම ජේන බැලීමට එන පුද්ගලයන්ට කියයි. රෝගයට හේතුව මිය ගිය ඥාතියෙක් ලෙඩාගේ ශරීරයට අරක් ගෙන සිටීම නම්, ඒ වෙනුවෙන් සිදු කළ යුතු කරුණු කාරණා ද මෙම පුද්ගලයා විසින් පවසනු ලැබේ. ජේන බලනු ලබන පුද්ගලයා කියනු ලබන කරුණු අනුව නූල් දැමීම, මැතිරීම හෝ මිය ගිය ඥාතියා වෙනුවෙන් අඩුක්කු ලබා දීම සිදු කිරීමෙන් තමන්ට සෙත් ශාන්තිය උදා වන බව මොවුහු විශ්වාස කරති.

සමාලෝචනය

දහනව වන සියවසේ අග භාගයේ සිට මෙරට සිදු වුණු නාගරික සංස්කෘතිය හා බැඳුණු ජනපදකරණ ව්‍යාපාරයේ නවීකරණය හමුවේ වනය ඇතුළු සිය සාම්ප්‍රදායික නිජ බිම අහිමි වන වැදි ජනයා වර්තමානයේ මහා සම්ප්‍රදායේ සංස්කෘතිය ප්‍රවාහයන් හමුවේ සිය උරුමයන් අහිමි වූ හුදකලා ජන කොට්ඨාසයක් බවට පත් ව සිටිති. සුපුරුදු දඩයම පමණක් නොව තමන් පූජනීයත්වයෙන් සැලකූ වෘක්ෂලතා, ගල්ලතලා, තම මිය ගිය මුතුන් මිත්තන් මිහිදන් කළ පාරම්පරික ලෙන් අහිමි වන මෙම ආදිවාසී වැදි ජනයාට ඒ සමග බැදි සංස්කෘතික උරුමයන් ද අහිමි විය. ලෝකයේ වෙසෙන දඩයමේ නියැලී ආහාර රැස් කරන ආදිවාසී ජනයා මෙන් ස්වාභාවික පරිසරය සමග අත්‍යන්ත බැඳීමක් ඇති සරල ජීවන රටාවකට හුරු වී ඇති ශ්‍රී ලාංකේය වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාස වනය හා බැදි ස්වාභාවික පරිසරය හා අත්‍යන්තයෙන් සුසංයෝග ව ඇත. මෙලෙස වැදි ජනයාගේ සමස්ත ජීවන චක්‍රය වනගත පරිසරය හා බැදි පවතින බැවින් මෙම අත්‍යන්ත බැඳීමට බාධාවක් ඇති වුවහොත් මෙම ජන සමාජයේ ව්‍යුහාත්මක පදනම දෙදරා යනු ඇත. මෙම අධ්‍යයනයේ දී විමර්ශනයට බඳුන්වුණු පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන යන ගම්මානවල වෙසෙන වැදි ජනයා ද වර්තමානයේ සිය පාරම්පරික සමාජ සංස්කෘතික උරුමයන් අහිමි ව සිය පැවැත්ම උදෙසා තමන් අහිමුව ඇති මහා සම්ප්‍රදායේ සංස්කෘතිය ප්‍රවාහයන්ට අනුගත වෙමින් සිටිති. මෙහි වෙසෙන වැඩිමහලු වැදි ජනයා අතරින් බහුතරයකට සිය සාම්ප්‍රදායික වැදි

ජන උරුමයන් තව දුරටත් පවත්වා ගෙන යෑමේ අවශ්‍යතාවක් තිබුණ ද තරුණ වැදි ජන ප්‍රජාවගෙන් බහුතරයකට ඒ පිළිබඳ දැනුමක් හෝ අවශ්‍යතාවක් නොමැති බව ඔවුන් සමග කළ සාකච්ඡාවල දී පැහැදිලි විය. මේ වන විට තමන් අභිමුඛ ඇති මහා සම්ප්‍රදායට පූර්ණ වශයෙන් අනුගත ව ඇති තරුණ වැදි ජන ප්‍රජාව අතරින් සමහරක් සිය පාරම්පරික වැදි ජන උරුමයන් සහිත නම් ගම්, වාසගම් පවා වෙනස් කොට සිංහල සහ දෙමළ වාසගම් භාවිත කරති. අතීතයේ සිට වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලිවල කැපී පෙනුණු යක්ෂ දේව වන්දනා, පර්වත සහ වාක්ෂ වන්දනා, සශ්‍රීකත්වය උදෙසා කිරි කොරන නැටීම, ලෙඩ දුක් කරදර පැමිණි අවස්ථාවල දී නෑ යකුන් පිදීම වර්තමානයේ ද මිල්ලාන, දළකාන සහ පහළ යක්කුරේ ගම්මාන තුනෙහි ම වැදි ජනයා විසින් සිදු කරනු ලැබූව ද මෙම සංස්කෘතිකාංග වර්තමානයේ බොහෝ විට මහා සම්ප්‍රදායේ සංස්කෘතික ලක්ෂණ සමග සම්මිශ්‍රණය වී ඇත.

අතීතයේ වැදි ජනයාට බුදු දහමත් සමග පැවතියේ අභිවාරාත්මක සබඳතාවක් පමණි. ඔවුන් විසින් ප්‍රධාන ලෙස අදහනු ලැබුවේ නෑ යකුන් ය. වර්තමාන සිංහල ජනයාගේ මෙන් ම දෙමළ ජනයාගේ සංස්කෘතිකාංග ද වැදි ජන සංස්කෘතිකාංග සමග බෙහෙවින් සම්මිශ්‍රණය වී ඇත. ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසය පරීක්ෂා කර බලන විට පැහැදිලි වන්නේ ඉතා දීර්ඝ කාලයක සිට වැදි බව, සිංහල බව සහ දෙමළ බව එකිනෙක සමීප ව බැඳී පවතින අනන්‍යතා ත්‍රිත්වයක් ලෙසට යි. මේ අනුව බෞද්ධාගමික සංස්කෘතික ලක්ෂණ දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී වසමට අයත් වන පරණ මිල්ලාන කොටස නමින් හඳුන්වන ප්‍රදේශයෙහි ජීවත් වන ආදිවාසී ජනයා කෙරෙහි බෙහෙවින් බලපා ඇති බව ඔවුන්ගේ වර්තමාන වැදි ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාස නිරීක්ෂණයෙන් පැහැදිලි විය. මොවුනට බෞද්ධාගමික සංකල්ප බලපාන්නට ප්‍රධාන හේතුවක් වී ඇත්තේ කිහිලගම සීලාලංකාර හිමියන් දිඹුලාගල අවට ප්‍රදේශය කේන්ද්‍ර කොට ඇති කළ බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය යි. ඔබේසේකර (1992) විසින් සඳහන් කරනු ලබන්නේ වැද්දන් සිංහල බවට පත්වීම මෙන් ම සිංහලයන් වැද්දන් බවට පත් වීම ඓතිහාසික සත්‍යයක් බව ය. ජේම්ස් බ්‍රෝ (1978) අනුරාධපුර කලාපීය වැදි ජනයා සිංහල බෞද්ධ බවට පත්වීම නිරීක්ෂණය කර තිබේ. කෙසේ නමුත් වර්තමානය වන විට වැදි ජනයා සතු ඉපැරණි සංස්කෘතිකාංගයන්ගේ යමක් ශේෂයන් වේ ද, එය සිය පැවැත්ම උදෙසා ආර්ථික උපාය මාර්ගයක් ලෙස ඔවුන් විසින් භුක්ති විඳිනු ලබන බව පෙනේ. විශේෂයෙන් වැදි බස සහ ඇතැම් ඔවුනට ආවේනික වත් පිළිවෙත් ආදිය නිරීක්ෂණයේ දී මෙය පැහැදිලි වෙයි. සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ අවධානය යොමු කරන විට පැහැදිලි වන්නේ, සමාජ පරිණාමයේ දී බොහෝ විට සමාජය සරල ස්වභාවයේ සිට සංකීර්ණ තත්ත්වයකට පත් වන බව ය. සමාජ පරිණාමය වීමට බලපාන මූලික සාධක ලෙස සමාජ විද්‍යාඥයන් දක්වන්නේ නාගරීකරණය, කාර්මීකරණය, සහ නවීකරණය යි. මේ අනුව සංස්කෘතිය යනු දිනෙන් දින සංස්කරණය වන්නක් වන අතර, එය නිමාවක් නොපෙන්වන්නා වූ ක්‍රියාවලියක් ලෙස ද දැක්විය හැකි ය. මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ සිය ‘මානව විද්‍යාව සහ සිංහල සංස්කෘතිය’ යන කෘතිය තුළ සඳහන් කර ඇත්තේ, සංස්කෘතිය යනු වෙනස් නොවන ස්ථාවර වස්තු හා ධර්ම සමූහයක් නොවන අතර හේතු ප්‍රත්‍යයක් ලැබෙන සැටියෙන් වෙනස් වන උපකරණ හා ධර්ම සමූහයක් ලෙසට ය (වික්‍රමසිංහ, 2007). සංස්කෘතිය සමග පවත්නා මෙම වෙනස්වීම් නාගරීකරණය, කාර්මීකරණය සහ නවීකරණය යන සාධකවල එලයක් වන ගෝලීයකරණයත් සමග වේගවත් වී ඇති බව පැහැදිලි වෙයි. කෙසේ නමුත් සංස්කෘතිය සතු මූලික ලක්ෂණයක් ලෙස එහි ගතික ස්වභාවය හෙවත් වෙනස් වන ලක්ෂණය නවතාලිය නොහැකි අඛණ්ඩ ප්‍රවාහයක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. දිනෙන් දින වෙනස් වන සමාජ හා පුද්ගල අවශ්‍යතා අනුව සංස්කෘතිය ද වෙනස්වීම්වලට ලක් වෙයි.

කෙසේ වුව ද මානව ශිෂ්ටාචාරයේ ආරම්භයේ සිට අඛණ්ඩ ව පැවත එන සමාජ ආකල්ප, විශ්වාස, ඇදහිලි, ධර්මතා, චරිතාකම් ඇතුළත් භෞතික නොවන අස්පර්ශනීය සංස්කෘතික සාධක යම් ජන ප්‍රජාවක සුවිශේෂ අනන්‍යතාව ප්‍රකට කරයි. ඒ අනුව විශේෂ සංස්කෘතියක විසිර යෑමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඊට අයත් භෞතික මෙන් ම මිල කළ නොහැකි අස්පර්ශනීය සංස්කෘතික උරුමයන් රාශියක් සමාජයට අහිමි වෙයි. මෙහිසා මානව වංශ කථාවේ ඉතිහාසය පිළිබඳ වැදගත් දත්ත සපයන ඓතිහාසික චරිතාකමකින් යුක්ත ශ්‍රී ලාංකේය ආදිවාසී වැදි ජන කොට්ඨාසයට උරුම සමාජ සංස්කෘතිකාංග අහිමි වීම විශ්වීය මානව වංශ අධ්‍යයනයන්ට උපයෝගී වන වැදගත් සාධක අහිමි වීමකි. ඩී. ඩී. කෝසම්බි නම්

දිඹුලාගල වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යයන ස්වරූපය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් : දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන ගම්මාන ඇසුරෙනි.

මානව විද්‍යාඥයා ඉන්දියානු ආදිවාසී ග්‍රෝතික ජනයා පිළිබඳ කළ මානව විද්‍යාත්මක පර්යේෂණවල දී පෙන්වා දුන්නේ උපමහද්වීපික ගෝත්‍රික සංස්කෘතිය යනු ඉන්දියාවේ ජීවමාන ප්‍රාග් ඉතිහාසය ලෙසට ය (Kosambi :1993). එලෙස ම ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික මධ්‍ය ශිලා යුගයේ විසූ බළංගොඩ මානවයාට සෘජු සම්බන්ධතාවක් ඇති ආදිවාසී ජන ප්‍රජාවක් වන වැදි ජන සංස්කෘතික උරුමයන් ලෝක ඉතිහාසයේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගය දක්වා දිවෙන අගනා මානව විද්‍යාත්මක තතු හෙළි කරන මූලාශ්‍රයකි. කෙසේ වුව ද පර්යේෂණයට බදුන් වූ ගම්මානවල පමණක් නොව, ජීවත් වීමේ අභිලාෂයෙන් සිය සාම්ප්‍රදායික නිජ බිම අත්හැර විසිර ගිය සමස්ත වැදි ජනතාව වර්තමානයේ මෙම ප්‍රදේශවල ව්‍යාප්ත සිංහල හා දෙමළ අධිපති සංස්කෘතීන්ගේ බලයෙහි ප්‍රබලත්වය අභියස අසරණ ව ඇත. සිය සමස්ත ජීවන ක්‍රියාවලිය බද්ධ ව තිබූ වනය ඇතුළු සිය නිජ බිම අහිමි වූ මොවුහු වර්තමානයේ ශිෂ්ටාචාරය වෙත නවීකරණය ඔස්සේ එළඹෙන ප්‍රතිරෝධ හමුවේ මුලිනුපුටා දැමීමේ තර්ජනයට මුහුණ දී සිටිති.

ආශ්‍රිත මූලාශ්‍රය:

සිංහල ග්‍රන්ථ :

අමරමෝලි, ඩබ්. (1959) (සංස්). නිකාය සංග්‍රහය. ගල්කිස්ස, අභය මුද්‍රණාලය.
අමරවංශ හිමි, ඒ. (1994) (සංස්). වංසනට්ඨපකාසිනී, කැලණිය, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන පශ්චාත් උපාධි ආයතනය.
අමරසේකර, දයා. (1993). සමාජ විද්‍යාව සරල ශාස්ත්‍රීය ලිපි, ආර්ය ප්‍රකාශකයෝ, වරකපොල.
අමරසේකර, දයා. (1999). සමාජ මානව විද්‍යාව, ආර්ය ප්‍රකාශකයෝ, මරදාන.
අභයවර්ධන, එච්. ඒ. පී. (1978). කඩයිම් පොත් විමර්ශනය, කොළඹ, සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව.
ධර්මදස, කේ. එන්. ඕ. සහ කුන්දෙණිය, එච්. එම්. එස්. (1994). සිංහල දේව පුරාණය, පාදුක්ක, රජයේ මුද්‍රණ නීතිගත සංස්ථාව.
බුද්ධදත්ත හිමි. පී. (1959) (සංස්). මහාවංසය, කොළඹ, ගුණසේන සහ සමාගම.
මාරසිංහ, පී.එස්. කේ. (2019). ඓතිහාසික දිඹුලාගල හා තදාශ්‍රිත ආදිවාසී ජනසමාජ, කොළඹ, ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලය.
රත්නපාල, ඊ. ඇස්. (2003). ලංකාවේ වැද්දෝ, ආර්ය ප්‍රකාශකයෝ, නුගේගොඩ.
චිත්‍රමසිංහ, මාර්ටින්. (2007). මානව විද්‍යාව සහ සිංහල සංස්කෘතිය, සරස ප්‍රකාශකයෝ.
සුමංගල හිමි, එච්. එස්. සහ දේවරත්න, බී. (1996) (සංස්.). මහාවංසය, කොළඹ, කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව.

English Books :

Brow, J. (1978). *Vedda Village of Anuradhapura: The Historical Anthropology of Community in Sri Lank*. Seattle and London University of Washington Press.
Guha, R. (1982). *Studies Writings on South Asian and Society*, Oxford University Press.
Knox, R. (1681). *An historical Relation of Ceylon*. Reprint, 1958, Tisara.
Kosambi, D.D. (1993). *Culture and Civilization of Ancient India in Historical Outline*, Vikas Publishing House Pvt Ltd.
Obeyesekere, G. (1992). *The Work of Culture*, University of Chicago Press.
Paranavitana, S. (1970). *Inscriptions of Ceylon. Vol. I*, Department of Archaeology.

- Parker, H. (1909). *Ancient Ceylon. Reprint* (1984), Asian Educational Services.
- Rathnapala, E. M. (2003). *Lankave Veddo*. Ariya Publishers.
- Seligmann, C. G. and Seligmann, B.Z. (1911). *The Veddas*. New United Press.
- Spittle, R. L. (1944). *Vanished Trails*. Lake House.
- Weerasekara, T. (1996). *Dimbulagala Veddi Basa*, S. Godage and Sons.
- Wijesekara, N. D. (1964). *Vedda in Transition*, Gunasena and Private Ltd.

JOURNAL ARTICLES:

- Dart, J. (1990). *The Coast Veddas: Dimensions of Marginality. The Vanishing Aborigines: Sri Lanka's Veddas in Transition*, ICES Sri Lanka Studies Series:2, International Center for Ethnic Studies, Vikas Publishing Houses Pvt Ltd.
- Deraniyagala, S.U. (1972). Ancient Ceylon, Journal of the Archaeological Survey Department of Ceylon, The Commissioner of Archaeology, Department of Archaeology Dogy, Colombo 7.
- De Silva, P. (2011). *Diminishing or Struggle for Survival: Case of Veddas' Culture in Sri Lanka*. SAARC Culture, Diminishing Cultures in South Asia, Volume 2, Vishva Graphics.
- Dharmadasa, K.N.O. (1990). *The Veddas' Struggle for Survival: Problems, Policies and Responses. The Vanishing Aborigines: Sri Lanka's Veddas in Transition*, ICES Sri Lanka Studies Series:2, International Center for Ethnic Studies, Vikas Publishing houses Pvt Ltd.
- Meegaskumbura, P. B. (1990). *Religious Beliefs of the Vedas in Relation to their Worldview. The Vanishing Aborigines: Sri Lanka's Veddas in Transition*, ICES Sri Lanka Studies Series:2, International Center for Ethnic Studies, Vikas Publishing houses Pvt Ltd.
- Obeyesekere, G. (1982). *The Principles of Religious Syncretism and the Buddhist Pantheon in Sri Lanka. Image of Man: Religion and Historical Process in South Asia*, New Era Publishers.
- Obeyesekere, G. (2002). *Where have all the Vedas gone? Buddhism and Aboriginality in Sri Lanka. In the Hybrid Island: Culture Crossing and the Invention of Identity in Sri Lanka*, Neluka Silva.

අප්‍රකාශිත මූලාශ්‍රය :

- දළකාන ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල සංවර්ධන අංශය. (2021). සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව. දළකාන: ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාලය.
- දයාවතී, ඒ .පී. (2006). දළකාන මිල්ලාන හා ගිනිදමන ආදිවාසීන් පිළිබඳව මානව වංශ අධ්‍යයන වාර්තාව. පොළොන්නරුව: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල.
- දිඹුලාගල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල සැලසුම් අංශය. (2021). සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව, දිඹුලාගල: ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය.

දිඹුලාගල වෙසෙන වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යයන ස්වරූපය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් : දිඹුලාගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පහළ යක්කුරේ, දළකාන සහ මිල්ලාන ගම්මාන ඇසුරෙනි.

දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල සංවර්ධන අංශය. (2021). සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව, දළකාන: ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාලය.

පහළ යක්කුරේ ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල සංවර්ධන අංශය. (2021). සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව, පහළ යක්කුරේ : ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාලය.

මාරසිංහ, පී. එස්. කේ. (2012). දිඹුලාගල අවට මෙහෙලිතික සුසානභූමි හා ජනාවාස පිළිබඳ වාර්තාව, පොළොන්නරුව: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල.

විද්‍යුත් මූලාශ්‍රය:

Obeyesekere, G. Colonial Histories and Vedda Primitivism. [online] Available at: <http://www.vedda.org/vanniyalaeto.htm>.

සම්මුඛ සාකච්ඡා :

ඒකනායක. පී, අංක. බී, 27, දළකාන.

කපිලරත්න, අංක 56, පහළ යක්කුරේ.

පොඩි සිඤ්ඤෝ. ආර්, අංක 106, පහළ යක්කුරේ.

ප්‍රියන්ත. කේ, වර්තමාන ආදිවාසී වැදි නායක, දළකාන.

බබානෝනා, අංක 102, පහළ යක්කුරේ.

බිසෝ මැණිකා, ආර්. බී. පරණ මිල්ලාන.

වික්‍රමරත්න, අංක 300, පහළ යක්කුරේ.

ජයවීර, ආර්. එස්. එන්. එම්. ඩබ්. සංවර්ධන නිලධාරී, පහළ යක්කුරේ.

කුමාර, එච්. එම්. බී. ග්‍රාම නිලධාරී (වැ.බ), මිල්ලාන.

දසනායක, ඩී.ඒ. එන්. ග්‍රාම නිලධාරී, පහළ යක්කුරේ.

ප්‍රණාමය:

දිඹුලාගල වෙසෙන ආදිවාසී වැදි ජනයාගේ ජන ඇදහිලි සහ විශ්වාසවල අද්‍යයන ස්වරූපය පිළිබඳ න්‍යායාත්මක ව අධ්‍යයනය කිරීමේ වැදගත්කම පිළිබඳ ව දැනුවත් කළ පොළොන්නරුව පුරා විද්‍යා කාර්යාලයේ ගවේෂණ නිලධාරී පී. එම්.ආර්. එම්. එන්. පල්ලේමුල්ල මහතාට ස්තූතිවන්ත වෙමු. තව ද මෙම අධ්‍යයනයේ දී දත්ත දායකයින් හමුවීමට අවශ්‍ය සහය ලබා දුන් දළකාන ග්‍රාම නිලධාරී පී. ඒ. බී. ආර්. ගනේපලආරච්චි මහත්මියට, දිඹුලාගල ග්‍රාම නිලධාරී උපනන්ද සහ පහළ යක්කුරේ ග්‍රාම නිලධාරී ඩී. ඒ. එන්. දසනායක යන මහත්ම මහත්මීන්ට ද ස්තූතිවන්ත වෙමු. ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනයේ දී නන් අයුරින් සහයෝගය ලබා දුන් පහළ යක්කුරේ ගම්මානයේ සංවර්ධන නිලධාරී ආර්.එස්.එන්.එම්.ඩබ්ලිව්.ජයවීර, දිඹුලාගල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ නිපුණතා සංවර්ධන නිලධාරී සඳරුවන් රත්නායක යන මහත්වරුන්ට ද ස්තූතිය පුද කර සිටින අතර ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනයේ දී තොරතුරු ලබා දීමෙන් දායකත්වය සැපයූ දත්ත දායකයන්ට ප්‍රණාමය පුදමු.